ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Жасыл даму» акционерлік қоғамы

2022-2025 жылдарға арналған көміртек квоталарының Ұлттық жоспары шеңберінде 2022 жылға арналған көміртек квотасының бірліктерін бөлу жөніндегі талдамалық ақпаратты дайындау, оны одан әрі көміртек бірліктерінің сауда жүйесі операторының интернет-ресурсында жариялау

Астана қ.

2023 ж.

Келісу парағы

«2022-2025 жылдарға арналған көміртек квоталарының Ұлттық жоспары шеңберінде 2022 жылға арналған көміртек квотасының бірліктерін болу жөніндегі талдамалық ақпаратты дайындау, оны одан әрі көміртек бірліктерінің сауда жүйесі операторының интернет-ресурсында жариялау»

№	ТАӘ	Лауазымы	Қолы
1	Қабдолданов Нұржан Кеңесбайұлы	«Жасыл даму» АҚ Басқарма Төрағасының Орынбасары, Басқарма мүшесі	
2	Ахметова Ботагөз Ақмалиденқызы	«Жасыл даму»АҚ шығарындыларды саудалау жүйесі департаментінің директоры	
3	Хамидуллина Әсел Қанатқызы	«Жасыл даму»АҚ шығарындыларды саудалау жүйесі департаментінің менеджері	

Мазмұны

1. Кіріспе.....5
2. Электрэнергетикалық өнеркәсіп (қайта бөлу, алу, өтеу, қосымша квоталар, көміртек бірліктерін сату/сатып алу) 6
3. Тау-кен қазу өнеркәсібі (қайта бөлу, алу, өтеу, қосымша квоталар, көміртек бірліктерін сату/сатып алу) 38
4. Металлургия өнеркәсібі (қайта бөлу, алу, өтеу, қосымша квоталар, көміртек бірліктерін сату/сатып алу) 47
5. Өңдеуші (құрылыс материалдарын өндіру бөлігінде: цемент, әк, гипс және кірпіш) өнеркәсіп (қайта бөлу, алу, өтеу, қосымша квоталар, көміртек бірліктерін сату/сатып алу).....58
6. Мұнай-газ өнеркәсібі (қайта бөлу, алу, өтеу, қосымша квоталар, көміртек бірліктерін сату/сатып алу).....69
7. Химия өнеркәсібі (қайта бөлу, алу, өтеу, қосымша квоталар, көміртек бірліктерін сату/сатып алу).....90
8. Экономиканың барлық реттелетін секторы бойынша қорытынды баланс…….....99
Есепке қосымшалар.....203

Қысқармалар

ҚР – Қазақстан Республикасы;
ПГ – парниктік газдар;
ҚР БЭЖ – Қазақстан Республикасының Бірыңғай электрэнергетикалық жүйесі;
БҰЖ – Көміртек квоталарын бөлудің ұлттық жоспары;
ШСЖ – Шығарындыларды саудалау жүйесі;
АҚ – Акционерлік қоғам;
ЖШС – Жауапкершілігі шектеулі серіктестік;
МКК – Мемлекеттік коммуналдық кәсіпорын;
ШЖҚ – Шаруашылықты жүргізу құқығы;
МҰК – Мемлекеттік унитар кәсіпорын;
ЖЭО – Жылу электр орталығы;
МАЭС – Мемлекеттік аудандық электр станциясы;
ГТЭС – Газ турбиналы электр станциясы;
ӨБ – Өндірістік бірлестік.

1. Кіріспе

2022-2025 жылдарға арналған көміртек квоталарының Ұлттық жоспары ҚР Экологиялық кодексінің 290-бабының 2-тармағына сәйкес әзірленді.

Ұлттық көміртек квоталары жоспарының басты мақсаты – 2022-2025 жылдарға арналған квоталау субъектілерінен көмірқышқыл газы шығарындыларын квоталау, олардың шығарындылары 2020 жылы ПГ шығарындыларын азайту жөніндегі ұлттық және халықаралық міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында 20 000 тоннадан астам көмірқышқыл газын ПГ шығарындыларымен сауданың нарықтық тетігі негізінде болып табылады.

ҚР Экологиялық кодексінің 291-бабына сәйкес, квоталау субъектілері арасында көміртек квотасының бірліктерін бөлу оларды тегін бөлу және аукцион арқылы сату шарттарында көміртек квоталарының Ұлттық жоспарында айқындалған көлемдер шегінде жүзеге асырылады.

Тегін бөлуге жататын квоталанатын қондырғылар үшін көміртек квотасы бірліктерінің саны ПГ шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларына сәйкес бенчмарктарды қолдану, сондай-ақ түзету коэффициентін қолдану арқылы есептеледі.

Бенчмарк дегеніміз өнім бірлігіне квоталанатын ПГ шығарындыларының үлес көлемі. Экономиканың реттелетін секторларындағы бенчмарктардың тізбесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

Көміртек квотасының бірліктерін аукцион шарттарында сату арқылы бөлу Экологиялық кодекстің 299 бабына сәйкес жүзеге асырылады.

Көміртек квотасының бірліктерін есепке алу үшін квоталау субъектісі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен көміртек бірліктерінің мемлекеттік тізілімін жүргізу Қағидаларына сәйкес көміртек бірліктерінің мемлекеттік тізілімінде шот ашады.

Көміртек квотасы Ұлттық көміртек квоталары жоспары бекітілген күннен бастап он жұмыс күні ішінде көміртек бірліктерінің мемлекеттік тізіліміндегі квоталанатын қондырғы операторының тиісті шотына есептеледі.

Көміртек квотасының бірліктері көміртек квоталарының Ұлттық жоспарының әрекеті шегінде бір есепті кезеңнен екіншісіне ауыстырылуы мүмкін.

Пайдаланылмаған (өтелмеген) көміртек квотасының бірліктері келесі Ұлттық көміртек квотасының жоспарына көшірілмейді.

Көміртек квотасы бірліктерінің қолданылу мерзімі олар бөлінген тиісті ұлттық көміртек квоталары жоспарының соңғы есепті жылы бойынша есептілікті ұсыну мерзімі аяқталған күннен кейін тоқсан жұмыс күнімен шектеледі.

2. Электрэнергетикалық өнеркәсіп

Электр энергетикасы - электр энергиясын өндіруді, беруді және өткізуді қамтитын энергетика саласы. Электр энергетикасы энергетиканың ең маңызды саласы болып табылады, бұл электр энергиясының басқа түрлерге қарағанда артықшылықтарымен түсіндіріледі, мысалы, алыс қашықтыққа берудің салыстырмалы жеңілдігі.

ҚР БЭЖ ҚР тұтынушыларын сенімді және сапалы энергиямен жабдықтауды қамтамасыз ететін электр станцияларының, электр беру желілерінің және қосалқы станциялардың жиынтығын білдіреді.[1]

Қазақстанда электр энергиясын өндіруді әртүрлі меншік нысанындағы 207 электр станциясы жүзеге асырады. 01.01.2023 ж. жағдай бойынша Қазақстанның электр станцияларының жалпы белгіленген қуаты 24523,7 МВт, қолда бар қуаты — 20761,7 МВт құрайды.[2]

Электр станциялары ұлттық маңызы бар электр станциялары, өнеркәсіптік мақсаттағы электр станциялары және аймақтық мақсаттағы электр станциялары болып бөлінеді.

Ұлттық маңызы бар Электр станцияларына ҚР электр энергиясының көтерме сауда нарығында тұтынушыларға электр энергиясын өндіруді және сатуды қамтамасыз ететін ірі жылу электр станциялары жатады:

- Б. Г. Нұржанов атындағы «Екібастұз МАЭС-1» ЖШС;
- «Екібастұз МАЭС-2 станциясы» АҚ;
- «ЕЭК» ERG ЭС АҚ, «Еуразиялық Топ»;
- «Топар басты тарату энергостанциясы» ЖШС;
- Т. И. Батуров атындағы «Жамбыл МАЭС» АҚ.

Өнеркәсіптік маңызы бар Электр станцияларына ірі өнеркәсіптік кәсіпорындар мен жақын маңдағы елді мекендерді электрмен жылумен жабдықтауға қызмет ететін электр және жылу энергиясының аралас өндірісі бар ЖЭО жатады:

- ЖЭО - 3 «Қарағанды Энергоцентр» ЖШС;
- ЖЭО ПВС, ЖЭО-2 «Арселор Миттал Теміртау» АҚ;
- «ССКӨБ» АҚ ЖЭО ERG, «Еуразиялық Топ»;
- Балқаш ЖЭО, Жезқазған ЖЭО «Kazakhmysenergy» ЖШС;
- ЖЭО-1 «Қазақстан алюминийі» АҚ ERG, «Еуразиялық Топ» және басқалар.

Өңірлік маңызы бар электр станциялары - өңірлік электр желілік компаниялар мен энергия беруші ұйымдардың желілері арқылы электр энергиясын өткізуді, сондай-ақ жақын маңдағы қалаларды жылумен жабдықтауды жүзеге асыратын аумақтармен интеграцияланған ЖЭО.

Электр энергетикасы өнеркәсібі Қазақстан экономикасында үлкен рөл атқарады. Көміртек квоталарының көлемі БҰЖ сәйкес және электр энергетикасындағы қондырғылардың саны 1-кестеде келтірілген.

[1] https://www.gov.kz/memleket/entities/energo/activities/215?lang=ru
[2] https://www.kegoc.kz/ru/electric-power/elektroenergetika-kazakhstana/

1 - кесте. 2022 ж. электрэнергетикалық өнеркәсіптегі қондырғыларға бөлінген көміртек квоталарының көлемі

№		Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	2022 жылдың квотасы
1	1	«Болат Нұржанов атындағы Екібастұз МАЭС-1» ЖШС	Болат Нұржанов атындағы Екібастұз жылу электр станциясы	16 888 396
2	2	«Топар басты тарату энергостанциясы» ЖШС	Негізгі тарату электр станциясы	4 602 474
3	3	«Kazakhmys Energy» ЖШС	Жезқазған жылу электр орталығы	1 898 480
	4		Балқаш жылу электр орталығы	1 735 736
4	5	«Екібастұз МАЭС-2 станциясы» АҚ	Екібастұз Мемлекеттік аудандық электр станциясы - 2	5 165 652
5	6	«Қарағанды энергоцентр» ЖШС	Қарағанды Жылу Электр Орталығы-1	412 046
	7		Қарағанды Жылу Электр Орталығы-3	5 378 994
6	8	«Астана-Энергия» АҚ	Жылу энергоцентрі-1	632 313
	9		Жылу энергоцентрі-2	5 869 485
7	10	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	Жылу электр орталығы-1	618 808
	11		Жылу электр орталығы-2	4 278 241
	12		Жылу электр орталығы-3	1 100 568
	13		Батыс жылу кешені	203 778
8	14	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	ЖЭО-2	961 613
	15		ЖЭО-3	4 177 191
9	16	«Екібастұзжылуэнерго» ЖШС	ЭТЭО	783 085
10	17	«СЕВКАЗЭНЕРГО» АҚ	Петропавл жылу электр орталығы-2	4 066 602
11	18	«Өскемен ЖЭО» ЖШС	Өскемен жылу электр орталығы	3 104 985
12	19	«Степногор ЖЭО» ЖШС	Степногорск жылу электр орталығы	1 194 765
13	20	«Риддер ЖЭО» АҚ	Риддер жылу электр орталығы	620 496
14	21	«Bassel Group LLS» ЖШС	Bassel Group LLS	684 181
15	22	«Согра ЖЭО» ЖШС	Согра жылу электр орталығы	505 535
16	23	«Көкшетау Жылу» ШЖҚ МКК	№ 2 аудандық қазандық	481 205
17	24	«Текелі энергокешені» ЖШС	Текелі энергокешені	261 294
18	25	Талдықорған қаласының тұрғын үй коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Талдықорғанжылусервис» ШЖҚ КМК	«Баскуат» Қазандығы	237 480
	26		№ 2 қазандық	18 022
	27		№ 4 қазандық	19 967

19	28	Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Жылукоммунэнерго» ШЖҚ МКК	Жылу электр орталығы-1	242 630
	29		«Орталық» қазандығы	93 101
	30		Аудандық қазандық-1	84 050
	31		«Ғаббасов» қазандығы	38 375
	32		«103, 103 а тоқсан» қазандығы	48 243
	33		Аудандық қазандық-3	21 110
	34		«35 квартал» қазандығы	19 306
	35		«Пархоменко» қазандығы (МЭН)	25 493
20	36	Алтай ауданы әкімдігінің «Тепловодоцентраль» КМК	Алтай қаласының аудандық қазандығы	144 494
	37		Жаңа-Бұқтырма кентінің қазандығы	33 632
	38		Серебрянск қ. қазандық	21 180
21	39	«Шахтинсжылуэнерго» ЖШС	Қазандық цехы	123 115
22	40	«ПРОМТЕПЛО» ЖШС	№ 1 өнеркәсіптік қазандық	75 853
23	41	«Өскемен жылу желілері» АҚ	№ 2 қазандық	84 327
	42		№3 қазандық	21 820
24	43	«Айтас-энерго» ЖШС	Атлас-энерго	66 934
25	44	Глубокое ауданы әкімдігінің Глубокое кентіндегі «жылу энергиясы» ШЖҚ МКК	Глубокое кенті қазандығы	28 628
26	45	«Kazakhmys Distribution» ЖШС	№ 1 жылу станциясы	262 291
	46		№ 2 жылу станциясы	129 561
27	47	«Шығысэнерго» ЖШС	Белоусовка энергоцехі Белоусовка кенті	44 785
	48		Усть-Таловка кентінің Өскемен энергоцехі	88 889
	49		Жезкент энергоцехы Жезкент кенті	95 054
28	50	«КОТЕЛЬНАЯ АСИ» ЖШС	Қазандық	52 786
29	51	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	№ 1 жылу электр орталығы	328 952
	52		№ 2 жылу электр орталығы	2 180 238
	53		Жылу электр станциясы	1 499 050
30	54	«Т. И. Батуров атындағы Жамбыл МАЭС» АҚ	Т. И. Батуров атындағы Жамбыл мемлекеттік аудандық электр станциясы	1 271 677
31	55	«Атырау ЖЭО» АҚ	Атырау Жылу Электр Орталығы	1 650 167
32	56	«Ақтөбе ЖЭО» АҚ	1 жылу электр орталығы қондырғысы	1 097 230
33	57	«З-Энергоорталық» АҚ	Жылу электр орталығы-3	438 430
34	58	«Жаңажол ГТЭС» ЖШС	Жаңажол газ турбиналы электр станциясы	455 901
35	59	«Жайықжылуэнерго» АҚ	Жылу электр орталығы	467 348
36	60	«КРИСТАЛЛМЕНЕДЖМЕНТ» АҚ	Ақшабұлақ газ турбиналы электр станциясы	426 880
37	61	«Таразэнергоцентр» АҚ	Жылу электр орталығы-4	187 617
	62		Аудандық қазандық-4	75 865
38	63	«Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық	№ 1 алаң-Қостанай ЖЭО	245 241
	64		№ 2 алаң - № 2 Қазандық	69 989

	65	шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» мемлекеттік мекемесінің Қостанай қаласы әкімдігінің «Қостанай Жылу энергетикалық компаниясы» МКК	№ 3 Алаң - № 3 Қазандық	115 088
39	66	«Орал газ турбиналық электр станциясы» ЖШС	Орал газ турбиналы электр станциясы	189 646
40	67	Қызылорда облысы энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының «Қызылорда Жылу электр орталығы» ШЖҚ МКК	Жылу электр орталығы станциясы, № 6, 9 қазандық агрегаты	125 332
	68		Когенерациялық газ турбиналы электр станциясы, № 1, 2, 3 газ турбиналы қондырғы	143 020
	69		Оңтүстік қазандық станциясы, бу қазандықтары № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	46 280
41	70	«Байқоңырэнерго өндірістік-энергетикалық бірлестігі» МУК	Жылу электр станциясы	122 405
42	71	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	Аудандық «Орбита» қазандығы	158 132
	72		Оңтүстік аудандық қазандық	119 218
	73		Оңтүстік-шығыс аудандық қазандық	96 940
	74		Солтүстік-шығыс аудандық қазандық	55 465
	75		«Ақкент» қазандығы	41 089
	76		Премьерасы	14 970
43	77	«Тараз қант зауыты» ЖШС	Тараз қант зауытының жылу электр орталығы	70 964
44	78	Лисаков қаласы әкімдігінің «Лисаковскгоркоммунэнерго» өндірістік-шаруашылық бірлестігі» МКК	Су жылыту қазандығы	96 860
45	79	Жаңаөзен қаласы әкімдігінің «Өзенжылу» ШЖҚ МКК	Орталық қазандық	78 154
46	80	«Жітіқара ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары және тұрғын үй инспекциясы бөлімі «мемлекеттік мекемесінің» Жітіқаракоммунэнерго» МКК	Орталық қалалық қазандық	63 540
47	81	Қостанай облысы Арқалық қаласы әкімдігінің «Арқалық жылу энергетикалық компаниясы» МКК	Арқалық жылу энергоцентрі	44 404
48	82	Приозерск қаласы әкімдігінің жанындағы «тұрғын үй-коммуналдық реформалау басқармасы» КМК	№ 1 қазандық	22 565
49	83	«БатысПауэр» ЖШС	ГТЭС-200 ОРАЛ. Бірінші іске қосу	296 275

			кешені	
50	84	«Aqtobe su-energy group» АҚ (бұрын – «Трансэнерго» АҚ)	«Ақтөбесити» қазандығы	29 094
51	85	«Құрылысмет» ЖШС	Тау-кен-көлік жабдықтарын жөндеу бойынша № 1 өндіріс (қазандық)	23 664
52	86	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	Электр станциясы	14 106 713
	87		«Шығыс» қимасы	1 024 233
	88		«Шығыс» қазандығы	14 981
53	89	ҚР ҚМ «Алматы аудандық пайдалану бөлімі» РММ	№ 6 қазандық	39 280
54	90	Сарысу ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімінің «Жаңатас-Су-Жылу» ШЖҚ КМК	«Жаңатас-Су-Жылу» Орталық қалалық қазандық	24 649
Барлығы				**95 304 594**

2022 жылға арналған электрэнергетикалық өнеркәсіп бойынша бөлінген квоталар саны **90 қондырғы** үшін **95 304 594 бірлікті** құрайды.

Көміртек квоталарын алу

ҚР Экологиялық кодексінің 295-бабының 8-тармағына сәйкес квоталанатын қондырғының қуатын төмендету есебінен құрылған көміртек квотасының бірліктері сатылмайды және парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларында белгіленген тәртіппен көміртек квоталарының Ұлттық жоспарының резервіне қайтарылуға жатады.

Көміртек квотасының бірліктерін алу бойынша есептер Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрінің 2022 жылғы 28 наурыздағы № 91 бұйрығымен бекітілген Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларының (бұдан әрі – Қағидалар) 90-тармағына сәйкес жүргізілді.

Қуаттың төмендеуі деп өнімді өндірудің, өңдеудің және (немесе) тасымалдаудың жылдық көлемінің төмендеуі түсініледі.

2022 жылға арналған көміртек квоталарының ұлттық жоспарындағы квота 2017-2019 жылдары өндірілген өнімнің орташа мәні негізінде есептелгендіктен, тиісінше одан Мемлекеттік көміртек кадастрына жүктелген ПГ түгендеу туралы верификацияланған есептер негізінде 2022 жылы нақты өндірілген өнім алынды (егер кадастрда деректер болмаса немесе өлшем бірліктері дұрыс болмаса, онда ақпарат алынды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның сұрауына кәсіпорындардың жауаптарынан).

2017 – 2019 орташа мәні мен 2022 мәні арасындағы алынған айырмашылық одан әрі бекітілген бенчмаркқа көбейтілді.

Жоғарыда сипатталған есептеу алгоритмі бойынша алынған квотаның барлық көлемі алынып, ұлттық көміртек квоталары жоспарының резервіне ауыстырылады.

Бір қондырғыда өнімнің бірнеше түрін өндірген жағдайда, біреуі тапшылықта, ал екіншісі профицитте, тек профициттегі өнім бойынша квота алынуға тиіс болды. Қондырғы қуатының артуына байланысты тапшы өнімдерге кәсіпорын қосымша квота сұрай алады.

Электрэнергетикалық өнеркәсіпте алынуға жататын квоталар көлемі бар квоталанатын қондырғылардың тізімі төменде келтірілген (2-кесте).

2 - кесте. Электрэнергетикалық өнеркәсіптегі квоталарды алу 2022 ж.

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Алынды
1	«Топар басты тарату энергостанциясы» ЖШС	Негізгі тарату электр станциясы	706 577
2	«Kazakhmys Energy» ЖШС	Жезқазған жылу электр орталығы	192 395
		Балқаш жылу электр орталығы	523 165
3	«Қарағандыэнергоцентр» ЖШС	Қарағанды Жылу Электр Орталығы-3	307 329
4	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	Жылу электр орталығы-2	248 673
		Жылу электр орталығы-3	13 383
5	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	ЖЭО-2	202 225
		ЖЭО-3	204 243
6	«Екібастұзжылуэнерго» ЖШС	ЭТЭО	12 088
7	«СЕВКАЗЭНЕРГО» АҚ	Петропавл жылу электр орталығы-2	1 683 693
8	«Өскемен ЖЭО» ЖШС	Өскемен жылу электр орталығы	20 754
9	«Степногор ЖЭО» ЖШС	Степногорск жылу электр орталығы	198 553
10	«Риддер ЖЭО» АҚ	Риддер жылу электр орталығы	239 264
11	«ОПР» сандары	Bassel Group LLS	137 177
12	«Согра ЖЭО» нөмірі	Согра жылу электр орталығы	24 804

13	«Текелі энергокешені» ЖШС	Текелі энергокешені	38 327
14	Талдықорған қаласының тұрғын үй коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Талдықорғанжылусервис» ШЖҚ КМК	№ 4 қазандық	2 270
15	Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Жылукоммунэнерго» ШЖҚ МКК	Жылу электр орталығы-1	15 305
		«Орталық» қазандығы	3 119
		«Ғаббасова» қазандығы	620
		«103, 103 а тоқсан» қазандығы	965
		«35 квартал» қазандығы	805
16	Алтай ауданы әкімдігінің «Тепловодоцентраль» КМК	Жаңа-Бұқтырма кентінің қазандығы	1 239
17	«Шахтинсжылуэнерго» ЖШС	Қазандық цехы	2 887
18	«ПРОМТЕПЛО» ЖШС	№ 1 өнеркәсіптік қазандық	3 126
19	«Kazakhmys Distribution» ЖШС	№ 1 жылу станциясы	13 874
20	«Шығысэнерго» ЖШС	Белоусовка энергоцехі Белоусовка кенті	13 539
21	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	№ 1 жылу электр орталығы	27 354
		№ 2 жылу электр орталығы	49 120
		Жылу электр станциясы	220 842
22	«Т. И. Батуров атындағы Жамбыл МАЭС» АҚ	Т. И. Батуров атындағы Жамбыл мемлекеттік аудандық электр станциясы	370
23	«Атырау ЖЭО» АҚ	Атырау Жылу Электр Орталығы	219 322
24	«Ақтөбе ЖЭО»	1 жылу электр орталығы қондырғысы	158 926
25	«Жаңажол ГТЭС» ЖШС	Жаңажол газ турбиналы электр станциясы	32 370
26	«Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық	№ 3 алаң	96

	шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» мемлекеттік мекемесінің Қостанай қаласы әкімдігінің «Қостанай Жылу энергетикалық компаниясы» МКК		
27	Қызылорда облысы энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының «Қызылорда Жылу электр орталығы» ШЖҚ МКК	Жылу электр орталығы станциясы, № 6, 9 қазандық агрегаты	35 391
28	«Байқоңырэнерго өндірістік-энергетикалық бірлестігі» ЖБК	Жылу электр станциясы	45 077
29	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	Оңтүстік аудандық қазандық	42 130
		Оңтүстік-шығыс аудандық қазандық	1 323
30	«Жітіқара ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары және тұрғын үй инспекциясы бөлімі «мемлекеттік мекемесінің» Жітіқаракоммунэнерго» МКК	Орталық қалалық қазандық	2 063
31	«Aqtobe su-energy group» АҚ (бұрын – «Трансэнерго» АҚ)	«Ақтөбесити» қазандығы	13 822
32	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	«Шығыс» қазандығы	489
33	ҚР ҚМ «Алматы аудандық пайдалану бөлімі» РММ	№ 6 қазандық	23 794
Барлығы			**5 682 888**

Электрэнергетикалық өнеркәсіпте барлығы **5 682 888 тонна CO_2** алынды *(1-сурет).*

2022 жылы Электрэнергетикалық өнеркәсіптегі квоталардың бөлінген көлемінен алынатын көміртек квоталарының саны 5,96% құрайды.

Алынатын көміртек квоталарының ең үлкен көлемі «СЕВКАЗЭНЕРГО» АҚ-да 1 683 693 тонна CO_2, алынатын көміртек квоталарының ең аз көлемі – «Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй-

коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» Мемлекеттік Мекемесінің Қостанай қаласы әкімдігінің «Қостанай Жылу энергетикалық компаниясы» МКК-да, № 3 алаң қоныдрғысы - 96 тонна CO_2 мөлшеріндегі № 3 қазандық.

Бұл ретте тек үш қондырғыдан 500 000 тоннадан астам көміртек квотасы алынды: МАЭС («Топар бас тарату энергостанциясы» ЖШС), Балқаш ЖЭО («Kazakhmys Energy» ЖШС (Қазақмыс энерджи), Петропавл ЖЭО – 2 («СЕВКАЗЭНЕРГО» АҚ).

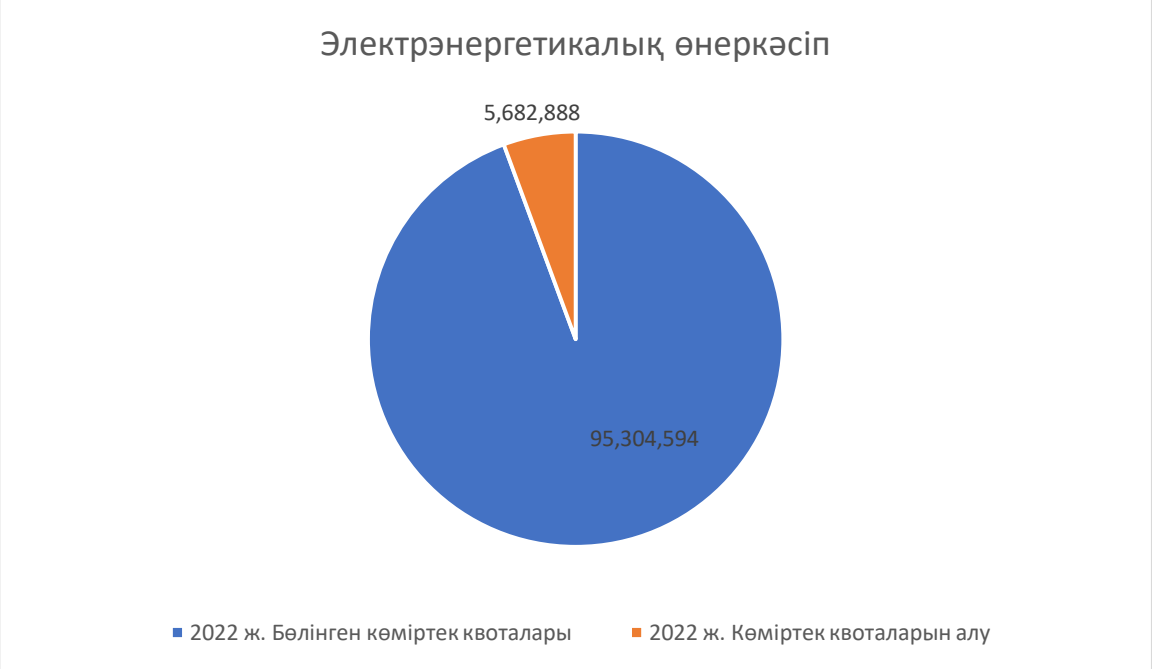

1 - сурет. Электр энергетикасы өнеркәсібінен алынған квоталар

Көміртек квоталарын өтеу

ҚР Экологиялық кодексінің 292-бабына сәйкес көміртек бірліктерін өтеу деп квоталау субъектісінің тиісті шотынан есептен шығару және көміртек бірліктерінің мемлекеттік тізіліміндегі квоталарды өтеу шотына есепке жатқызу жолымен көміртек бірліктерін айналымнан алу түсініледі.

Көміртек бірліктерін өтеу жыл сайын квоталанатын қондырғы жүргізген нақты квоталанатын ПГ шығарындыларына тең мөлшерде жүзеге асырылады, олар есепті жылдағы ПГ шығарындыларын түгендеу туралы тіркелген верификацияланған есепке сәйкес айқындалады.

3 - кесте. Электрэнергетикалық өнеркәсіпке бөлінген квоталары бар қондырғылардың тізбесі және олардың 2022 ж. шығарындылары

№	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылдың көміртек квотасының көлемі	2022 жылғы қондырғы бойынша CO_2 шығарындыларының жалпы көлемі (өтеу)	Алынды	Квотларды алуды және өтеуді ескергендегі квоталар балансы
1	Жылу электр орталығы-1	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	618 808	428 415		190 393
2	Жылу электр орталығы-2	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	4 278 241	3 531 747	248 673	497 821
3	Жылу электр орталығы-3	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	1 100 568	1 515 797	13 383	-428 612
4	Батыс жылу кешені	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	203 778	199 940		3 838
5	Болат Нұржанов атындағы Екібастұз жылу электр станциясы	«Болат Нұржанов атындағы Екібастұз МАЭС-1» ЖШС	16 888 396	20 201 703		-3 313 307
6	МАЭС	«Топар басты тарату энергостанциясы» ЖШС	4 602 474	5 261 718	706 577	-1 365 821
7	Жезқазған жылу электр орталығы	«Kazakhmys Energy» ЖШС (Қазақмысэнерджи)	1 898 480	2 054 596	192 395	-348 511
8	Балқаш жылу электр орталығы	«Kazakhmys Energy» ЖШС (Қазақмысэнерджи)	1 735 736	1 469 742	523 165	-257 171
9	Екібастұз Мемлекеттік аудандық электр станциясы - 2	«Екібастұз МАЭС-2 станциясы» АҚ	5 165 652	5 589 760		-424 108

10	Қарағанды Жылу электр орталығы	«Қарағандыэнергоцентр» ЖШС	412 046	360 649		51 397
11	Қарағанды Жылу электр орталығы	«Қарағандыэнергоцентр» ЖШС	5 378 994	4 763 724	307 329	307 941
12	Жылу энергоцентрі	«Астана-Энергия» АҚ	632 313	713 927		-81 614
13	Жылу энергоцентрі	«Астана-Энергия» АҚ	5 869 485	5 944 370		-74 885
14	ЖЭО-2	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	961 613	793 759	202 225	-34 371
15	ЖЭО-3	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	4 177 191	3 499 665	204 243	473 283
16	ЭТЭО	«Екібастұзжылуэнерго» ЖШС	783 085	778 216	12 088	-7 219
17	Петропавл жылу электр орталығы-2	«СЕВКАЗЭНЕРГО» АҚ	4 066 602	2 496 083	1 683 693	-113 174
18	Өскемен жылу электр орталығы	«Өскемен ЖЭО» ЖШС	3 104 985	2 818 075	20 754	266 156
19	Степногорск жылу электр орталығы	«Степногорск ЖЭО» ЖШС	1 194 765	1 163 427	198 553	-167 215
20	Риддер жылу электр орталығы	«Риддер ЖЭО» АҚ	620 496	433 762	239 264	-52 530
21	Bassel Group LLS	«Bassel Group LLS» ЖШС	684 181	552 698	137 177	-5 694
22	Согра жылу электр орталығы	«Согра ЖЭО» ЖШС	505 535	538 211	24 804	-57 480
23	№ 2 аудандық қазандық	Көкшетау қаласы әкімдігі жанындағы «Көкшетау Жылу» ШЖҚ МКК	481 205	540 876		-59 671
24	Текелі энергокешені	«Текелі энергокешені» ЖШС	261 294	269 493	38 327	-46 526
25	«Баскуат» қазандығы	Талдықорған қаласының тұрғын үй коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Талдықорғанжылусервис» ШЖҚ КМК	237 480	233 304		4 175
26	№ 2 қазандық	Талдықорған қаласының тұрғын үй коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Талдықорғанжылусервис» ШЖҚ КМК	18 022	17 245		777

27	№ 4 қазандық	Талдықорған қаласының тұрғын үй коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Талдықорғанжылусервис» ШЖҚ КМК	19 967	11 843	2 270	5 854
28	Жылу электр орталығы-1	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі» ММ «Жылукоммун энерго» МКК	242 630	212 262	15 305	15 063
29	«Орталық» қазандығы	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі» ММ «Жылукоммун энерго» МКК	93 101	91 615	3 119	-1 632
30	Аудандық қазандық-1	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі» ММ «Жылукоммун энерго» МКК	84 050	78 655		5 395
31	«Ғаббасова» Қазандығы	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі» ММ «Жылукоммун энерго» МКК	38 375	37 968	620	-213
32	«103, 103 а тоқсан» қазандығы	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі» ММ «Жылукоммун энерго» МКК	48 243	48 063	965	-785
33	Аудандық қазандық-3	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі» ММ «Жылукоммун энерго» МКК	21 110	19 864		1 246
34	«35 квартал» қазандығы	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей	19 306	16 819	805	1 682

		қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі» ММ «Жылукоммун энерго» МКК				
35	«Пархоменко» қазандығы	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі» ММ «Жылукоммун энерго» МКК	25 493	25 361		132
36	Алтай қаласының аудандық қазандығы	Алтай ауданы әкімдігінің «Тепловодоцентраль» КМК	144 494	145 825		-1 331
37	Жаңа-Бұқтырма кентінің қазандығы	Алтай ауданы әкімдігінің «Тепловодоцентраль» КМК	33 632	41 756	1 239	-9 364
38	Серебрянск қ. қазандық	Алтай ауданы әкімдігінің «Тепловодоцентраль» КМК	21 180	26 804		-5 624
39	Қазандық цехы	«Шахтинсжылуэнерго» ЖШС	123 115	131 996	2 887	-11 768
40	№ 1 өнеркәсіптік қазандық	«ПРОМТЕПЛО» ЖШС	75 853	73 017	3 126	-290
41	№ 2 қазандық	«Өскемен жылу желілері» АҚ	84 327	118 463		-34 136
42	№ 3 қазандық	«Өскемен жылу желілері» АҚ	21 820	26 810		-4 990
43	Атлас-энерго	«Айтас-энерго» ЖШС	66 934	74 185		-7 250
44	№ 1 жылу станциясы	«Kazakhmys Distribution» ЖШС (Қазақмысдистрибьюшн)	262 291	271 456	13 874	-23 039
45	№ 2 жылу станциясы	«Kazakhmys Distribution» ЖШС (Қазақмысдистрибьюшн)	129 561	156 591		-27 030
46	Белоусов энергия цехы, Белоусовка кенті	«Шығысэнерго» ЖШС	44 785	32 995	13 539	-1 749
47	Өскемен энергоцехі, Усть-Таловка кенті	«Шығысэнерго» ЖШС	88 889	109 144		-20 256
48	Жезкент энергоцехі, Жезкент кенті	«Шығысэнерго» ЖШС	95 054	88 422		6 632

49	№ 1 жылу электр орталығы	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	328 952	277 691	27 354	23 906
50	№ 2 жылу электр орталығы	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	2 180 238	2 214 880	49 120	-83 762
51	Жылу электр станциясы	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	1 499 050	1 308 791	220 842	-30 584
52	Т. и. Батуров атындағы Жамбыл мемлекеттік аудандық электр станциясы	«Т. И. Батуров атындағы Жамбыл МАЭС» АҚ	1 271 677	2 179 514	370	-908 207
53	Атырау жылу электр орталығы	«Атырау ЖЭО» АҚ	1 650 167	1 588 477	219 322	-157 633
54	1 жылу электр орталығы қондырғысы	«Ақтөбе ЖЭО»	1 097 230	928 783	158 926	9 521
55	Жылу электр орталығы-3	«3-Энергоорталық» АҚ	438 430	653 197		-214 767
56	Жаңажол газ турбиналы электр станциясы	«Жаңажол ГТЭС» ЖШС	455 901	485 951	32 370	-62 419
57	Жылу электр орталығы	«Жайықжылуэнерго» АҚ	467 348	294 408		172 939
58	Ақшабұлақ газ турбиналы электр станциясы	«КРИСТАЛЛМЕНЕДЖМЕНТ» АҚ	426 880	447 080		-20 201
59	Жылу электр орталығы-4	«Таразэнергоцентр» АҚ	187 617	158 163		29 454
60	Аудандық қазандық-4	«Таразэнергоцентр» АҚ	75 865	67 073		8 793
61	№ 1 алаң-Қостанай ЖЭО	«Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» мемлекеттік мекемесінің Қостанай қаласы әкімдігінің» Қостанай Жылу энергетикалық компаниясы» МКК	245 241	215 765		29 477
62	№ 2 Алаң - № 2 Қазандық	«Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй-	69 989	68 117		1 872

		коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» мемлекеттік мекемесінің Қостанай қаласы әкімдігінің» Қостанай Жылу энергетикалық компаниясы» МКК				
63	№ 3 Алаң - № 3 Қазандық	«Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» мемлекеттік мекемесінің Қостанай қаласы әкімдігінің» Қостанай Жылу энергетикалық компаниясы» МКК	115 088	100 312	96	14 680
64	Орал газ турбиналы электр станциясы	«Орал газ турбиналық электр станциясы» ЖШС	189 646	284 402		-94 756
65	Жылу электр орталығы станциясы, № 6, 9 қазандық агрегаты	Қызылорда облысының энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының ШЖҚ Қызылорда Жылу электр орталығы МКК	125 332	76 406	35 391	13 535
66	Когенерациялық газ турбиналы электр станциясы, № 1, 2, 3 газ турбиналы қондырғы	Қызылорда облысының энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының ШЖҚ Қызылорда Жылу электр орталығы МКК	143 020	200 810		-57 790
67	Оңтүстік қазандық станциясы, бу қазандықтары № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	Қызылорда облысының энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының ШЖҚ Қызылорда Жылу электр орталығы МКК	46 280	39 072		7 209
68	Жылу электр станциясы	Байқоңыр қ. «Байқоңырэнерго «өндірістік-энергетикалық бірлестігі» ЖБК	122 405	135 482	45 077	-58 154

69	Аудандық «Орбита» қазандығы	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	158 132	205 427		-47 295
70	Оңтүстік аудандық қазандық	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	119 218	62 741	42 130	14 347
71	Оңтүстік-шығыс аудандық қазандық	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	96 940	106 999	1 323	-11 382
72	Солтүстік-шығыс аудандық қазандық	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	55 465	59 006		-3 541
73	«Аққент» қазандығы	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	41 089	46 065		-4 975
74	Премьерасы	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	14 970	42 512		-27 542
75	Тараз қант зауытының жылу электр орталығы	«Тараз қант зауыты» ЖШС	70 964	87 173		-16 209
76	Су жылыту қазандығы	Лисаков қаласы әкімдігінің «Лисаковскгоркоммунэнерго» өндірістік-шаруашылық бірлестігі» МКК	96 860	74 456		22 404
77	Орталық қазандық	Жаңаөзен қаласы әкімдігінің «Өзенжылу» ШЖҚ МКК	78 154	48 687		29 468
78	Орталық қалалық қазандық	«Жітіқара ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары және тұрғын үй инспекциясы бөлімі» мемлекеттік мекемесінің» Жітіқаракоммунэнерго» МКК	63 540	51 896	2 063	9 581
79	№ 1 қазандық	Приозерск қаласы әкімдігінің жанындағы «тұрғын үй-коммуналдық реформалау басқармасы» КМК	22 565	32 483		-9 918
80	ГТЭС-200 ОРАЛ. Бірінші іске қосу кешені	«БатысПауэр» ЖШС	296 275	420 577		-124 302
81	Қазандық	«ҚАЗАНДЫҚ АСИ» ЖШС	52 786	42 987		9 798
82	«Ақтөбесити» қазандығы	«Aqtobesu-energy group» АҚ	29 094	14 253	13 822	1 019

83	Глубокое кенті қазандығы	Глубокое ауданы әкімдігінің ШЖҚ Глубокое кентіндегі «жылу энергиясы» МКК	28 628	33 340		-4 712
84	«Жаңатас-Су-Жылу» орталық қалалық қазандық	Сарысу ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімінің «Жаңатас-Су-Жылу» ШЖҚ КМК	24 649	22 998		1 651
85	Тау-кен-көлік жабдықтарын жөндеу бойынша № 1 өндіріс (қазандық)	«Құрылысмет» ЖШС	23 664	28 859		-5 194
86	Электр станциясы	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	14 106 713	13 764 438		342 275
87	«Шығыс» қимасы	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	1 024 233	11 159		1 013 074
88	«Шығыс» қазандығы	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	14 981	21 039	489	-6 547
89	Арқалық жылу энергоцентрі	Қостанай облысы Арқалық қаласы әкімдігінің «Арқалық жылу энергетикалық компаниясы» МКК	44 404	66 949		-22 545
90	№ 6 қазандық	ҚР ҚМ «Алматы аудандық пайдалану бөлімі» РММ	39 280	19 958	23 794	-4 471
Барлығы:			**95 304 594**	**94 999 190**	**5 682 888**	**-5 377 484**

2 - сурет. Электр энергетикасы өнеркәсібі бойынша деректер

4 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квоталары профициті бар қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы**
«Пархоменко» қазандығы	ШҚО Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі ММ «Теплокоммунэнерго» МКК ШЖҚ	132
№ 2 қазандық	Талдықорған қаласының тұрғын үй коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Талдықорғантеплосервис» ШЖҚ КМК	777
«Ақтөбе сити» қазандығы	«Aqtobe su-energy group»АҚ	1 019
Аудандық қазандық-3	ШҚО Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі ММ «Теплокоммунэнерго» МКК ШЖҚ	1 246
«Жаңатас-Су-Жылу» Орталық қалалық қазандық	Сарысу ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімінің «Жаңатас-Су-Жылу» ШЖҚ КМК	1 651
«35 квартал» қазандығы	ШҚО Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі ММ «Теплокоммунэнерго» МКК ШЖҚ	1 682

№ 2 Алаң - № 2 Қазандық	«Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» мемлекеттік мекемесінің Қостанай қаласы әкімдігінің» Қостанай Жылу энергетикалық компаниясы» МКК	1 872
Батыс жылу кешені	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	3 838
«Басқуат» Қазандығы	Талдықорған қаласының тұрғын үй коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Талдықорғантеплосервис» ШЖҚ КМК	4 176
Аудандық қазандық-1	ШҚО Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі ММ «Теплокоммунэнерго» МКК ШЖҚ	5 395
№ 4 қазандық	Талдықорған қаласының тұрғын үй коммуналдық шаруашылық бөлімі мемлекеттік мекемесінің «Талдықорғантеплосервис» ШЖҚ КМК	5 854
Жезкент энергоцехі, Жезкент кенті	«Востокэнерго» ЖШС	6 632
Оңтүстік қазандық станциясы, бу қазандықтары № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7	Қызылорда облысының энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының ШЖҚ «Қызылорда Жылу электр орталығы» МКК	7 208
Аудандық қазандық-4	«Таразэнергоцентр» АҚ	8 792
1 жылу электр орталығы қондырғысы	«Ақтөбе ЖЭО» АҚ	9 521
Орталық қалалық қазандық	«Жітіқара ауданы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары және тұрғын үй инспекциясы бөлімі» мемлекеттік мекемесінің «Жітіқаракоммунэнерго» МКК	9 581
Қазандық	«ҚАЗАНДЫҚ АСИ» ЖШС	9 799
Жылу электр орталығы станциясы, № 6, 9 қазандық агрегаты	Қызылорда облысының энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының ШЖҚ «Қызылорда Жылу электр орталығы» МКК	13 535
Оңтүстік аудандық қазандық	«Алматытеплокоммунэнерго» ЖШС	14 347
№ 3 Алаң - № 3 Қазандық	«Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» мемлекеттік	14 680

	мекемесінің Қостанай қаласы әкімдігінің «Қостанай Жылу энергетикалық компаниясы» МКК	
Жылу электр орталығы-1	ШҚО Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі ММ «Теплокоммунэнерго» МКК ШЖҚ	15 063
Су жылыту қазандығы	Лисаков қаласы әкімдігінің «Лисаковскгоркоммунэнерго «өндірістік-шаруашылық бірлестігі» МКК	22 404
№ 1 жылу электр орталығы	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	23 907
Жылу электр орталығы-4	«Таразэнергоцентр» АҚ	29 454
Орталық қазандық	Жаңаөзен қаласы әкімдігінің «Өзенжылу» ШЖҚ МКК	29 467
№ 1 алаң-Қостанай ЖЭО	«Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» мемлекеттік мекемесінің Қостанай қаласы әкімдігінің «Қостанай Жылу энергетикалық компаниясы» МКК	29 476
Қарағанды Жылу электр орталығы-1	«Қарағанды Энергоцентр» ЖШС	51 397
Жылу электр орталығы	«Жайықжылуэнерго» АҚ	172 940
Жылу электр орталығы-1	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	190 393
Өскемен жылу электр орталығы	«Өскемен ЖЭО» ЖШС	266 156
Қарағанды Жылу электр орталығы-3	«Қарағанды Энергоорталық» ЖШС	307 941
Электр станциясы	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	342 275
ЖЭО-3	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	473 283
Жылу электр орталығы-2	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	497 821
«Шығыс» қимасы	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	1 013 074
Барлығы		**3 586 790**

5 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квота тапшылығы бар қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы**
Болат Нұржанов атындағы Екібастұз жылу электр	«Болат Нұржанов атындағы Екібастұз МАЭС-1» ЖШС	-3 313 307

станциясы		
МАЭС	«Топар басты тарату энергостанциясы» ЖШС	-1 365 821
Т. и. Батуров атындағы Жамбыл мемлекеттік аудандық электр станциясы	«Жамбыл МАЭС «АҚ Т. И. Батурова»	-908 207
Жылу электр орталығы-3	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	-428 612
Екібастұз Мемлекеттік аудандық электр станциясы - 2	«Екібастұз МАЭС-2 станциясы» АҚ	-424 108
Жезқазған жылу электр орталығы	«Kazakhmys Energy» ЖШС (Қазақмыс Energy)	-348 511
Балқаш жылу электр орталығы	«Kazakhmys Energy» ЖШС (Қазақмыс Energy)	-257 171
Жылу электр орталығы-3	«3-Энергоорталық» АҚ	-214 767
Степногорск жылу электр орталығы	«Степногор ЖЭО» ЖШС	-167 215
Атырау жылу электр орталығы	«Атырау ЖЭО» АҚ	-157 632
ГТЭС-200 ОРАЛ. Бірінші іске қосу кешені	«Батыс Пауэр» ЖШС	-124 302
Петропавл жылу электр орталығы-2	«СЕВКАЗЭНЕРГО» АҚ	-113 174
Орал газ турбиналы электр станциясы	«Орал газ турбиналы электр станциясы» ЖШС	-94 756
№ 2 жылу электр орталығы	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	-83 762
Жылу энергоцентрі-1	«Астана-Энергия» АҚ	-81 614
Жылу энергоцентрі-2	«Астана-Энергия» АҚ	-74 885
Жаңажол газ турбиналы электр станциясы	«Жаңажол ГТЭС» ЖШС	-62 420
№ 2 аудандық қазандық	Көкшетау қаласы әкімдігі жанындағы «Көкшетау Жылу» ШЖҚ МКК	-59 671
Жылу электр станциясы	Байқоңыр қ. «Байқоңырэнерго «өндірістік-энергетикалық бірлестігі» ЖБК	-58 154
Когенерациялық газ турбиналы электр станциясы, № 1, 2, 3 газ турбиналы қондырғы	Қызылорда облысының энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының ШЖҚ «Қызылорда Жылу электр орталығы» МКК	-57 790
Согра жылу электр орталығы	«Согра ЖЭО» ЖШС	-57 480
Риддер жылу электр орталығы	«Риддер ЖЭО» АҚ	-52 530
«Орбита» аудандық	«Алматытеплокоммунэнерго» ЖШС	-47 295

қазандығы		
Текелі энергокешені	«Текелі энергокешені» ЖШС	-46 526
ЖЭО-2	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	-34 371
№ 2 қазандық	«Өскемен жылу желілері» АҚ	-34 136
Жылу электр станциясы	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	-30 583
Премьерасы	«Алматытеплокоммунэнерго» ЖШС	-27 542
№ 2 жылу станциясы	«Kazakhmys Distribution» ЖШС (Қазақмыс Дистрибьюшн)	-27 030
№ 1 жылу станциясы	«Kazakhmys Distribution» ЖШС (Қазақмыс Дистрибьюшн)	-23 039
Арқалық жылу энергоцентрі	Қостанай облысы Арқалық қаласы әкімдігінің «Арқалық жылу энергетикалық компаниясы» МКК	-22 545
Өскемен энергоцехі, Усть-Таловка кенті	«Востокэнерго» ЖШС	-20 255
Ақшабұлақ газ турбиналы электр станциясы	«Кристалл Менеджмент» АҚ	-20 200
Тараз қант зауытының жылу электр орталығы	«Тараз қант зауыты» ЖШС	-16 209
Қазандық цехы	«Шахтинстеплоэнерго» ЖШС	-11 768
Оңтүстік-шығыс аудандық қазандық	«Алматытеплокоммунэнерго» ЖШС	-11 382
№ 1 қазандық	Приозерск қаласы әкімдігінің жанындағы «тұрғын үй-коммуналдық реформалау басқармасы» КМК	-9 918
Жаңа-Бұқтырма кентінің қазандығы	Алтай ауданы әкімдігінің «Тепловодоцентраль» КМК	-9 363
Айтас-энерго	«Айтас-энерго» ЖШС	-7 251
ЭТЭО	«Екібастұзтеплоэнерго» ЖШС	-7 219
«Шығыс» қимасындағы қазандық	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	-6 547
Bassel Group LLS	«Bassel Group LLS» ЖШС	-5 694
Серебрянск қ. қазандық	Алтай ауданы әкімдігінің «Тепловодоцентраль» КМК	-5 624
Тау-кен-көлік жабдықтарын жөндеу бойынша № 1 өндіріс (қазандық)	«Құрылысмет» ЖШС	-5 195
№ 3 қазандық	«Өскемен жылу желілері» АҚ	-4 990
«Аққент» Қазандығы	«Алматытеплокоммунэнерго» ЖШС	-4 976

Глубокое кенті қазандығы	Глубокое ауданы әкімдігінің ШЖҚ Глубокое кентіндегі «Жылу энергиясы» МКК	-4 712
№ 6 қазандық	ҚР ҚМ «Алматы аудандық пайдалану бөлімі» РММ	-4 472
Солтүстік-шығыс аудандық қазандық	«Алматытеплокоммунэнерго» ЖШС	-3 541
Белоусов энергия цехы, Белоусовка кенті	«Востокэнерго» ЖШС	-1 749
«Орталық» Қазандығы	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі «ММ» Теплокоммунэнерго» МКК	-1 633
Алтай қаласының аудандық қазандығы	Алтай ауданы әкімдігінің «Тепловодоцентраль» КМК	-1 331
«103, 103 а тоқсан» қазандығы	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі «ММ» Теплокоммунэнерго» МКК	-785
№ 1 өнеркәсіптік қазандық	«ПРОМТЕПЛО» ЖШС	-290
«Ғаббасова» Қазандығы	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі «ММ» Теплокоммунэнерго» МКК	-213
Барлығы		**-8 964 273**

Профициті бар қондырғылардың қорытынды саны **3 586 790**, ал тапшылығы бар қондырғылардың саны **-8 964 273** (4 және 5 - кестелер). Квоталарды алуды ескергенде жалпы баланс **-5 377 484** құрайды, 2021 жылғы жалпы баланстан 32,84% - ға аз (-4 048 196,22).

Электрэнергетикалық өнеркәсіпте 2022 жылға бөлінген көміртек квоталары **95 304 594** бірлікті құрайды, 2022 жылғы CO_2 шығарындыларының жалпы көлемі **94 999 190** тоннаны құрайды (3 - кесте және 2 - сурет).

«Болат Нұржанов атындағы Екібастұз МАЭС-1» ЖШС, «Топар басты тарату энергостанциясы» ЖШС сияқты Энергетика өнеркәсібінің екі кәсіпорнында көміртек квоталарының тапшылығы 1 млн тоннадан астам CO_2 құрайды. Тек «Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ-ның «Шығыс» қимасында көміртек квоталарының профициті 1 млн тоннадан астам CO_2 құрайды.

Көміртек квоталарын қайта бөлу

Электрэнергетикалық өнеркәсіпте 2022 жылдың қорытындысы бойынша көміртек квоталарын қайта бөлу жөніндегі деректер төмендегі 6 - кестеде келтірілген.

6 - кесте. Электрэнергетикалық өнеркәсіпте көміртек квоталарын қайта бөлу

Электр энергетикасы өнеркәсібі		
Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды қайта бөлу**
ЖЭО-2	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	34 371
ЖЭО-3		-34 371
Жылу электр орталығы-1	«Алматы Электр Станциялары» АҚ	-100 000
Жылу электр орталығы-2		-350 000
Жылу электр орталығы-3		450 000
«Шығыс» қимасы	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	-6 548
«Шығыс» қазандығы		6 548
№ 2 қазандық	«Өскемен жылу желілері» АҚ	-4 509
№ 3 қазандық		4 509
Белоусов энергия цехы, Белоусовка кенті	«Шығысэнерго» ЖШС	1 749
Өскемен энергоцехі, Усть-Таловка кенті		7 712
Жезкент энергоцехі, Жезкент кенті		-9 461
№ 2 жылу электр орталығы	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	-30 583
Жылу электр станциясы		30 583
Аудандық «Орбита» қазандығы	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	-14 923
Оңтүстік аудандық қазандық		-4 976
Оңтүстік-шығыс аудандық қазандық		11 382
Солтүстік-шығыс аудандық қазандық		3 541
«Аққент» қазандығы		4 976
Барлығы:		**555 371**

Электрэнергетикалық өнеркәсіпте 2022 жылдың қорытындысы бойынша кейбір қондырғы операторлары, мысалы: «ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ, «Алматы Электр Станциялары» АҚ, «Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ, «Өскемен жылу желілері» АҚ, «Шығысэнерго» ЖШС, «Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты – Қазатомпром» ЖШС, «Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС өз қондырғылары арасында **555 371** тонна квотаны қайта бөлуді жүзеге асырды **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша).**

Қосымша көміртек квоталары

ҚР Экологиялық кодексінің 290-бабының 5-тармағына сәйкес Ұлттық көміртек квоталары жоспарының резерв санатына мақсаттар үшін көміртек бірліктері енгізіледі:

1) Ұлттық көміртек квоталары жоспарының тиісті кезеңінде пайдалануға берілетін жаңа квоталанатын қондырғылар үшін көміртек квотасы бірліктерін тегін бөлу;

2) Ұлттық көміртек квоталары жоспарының тиісті қолданылу кезеңінде анықталған, бұрын есепке алынбаған квоталанатын қондырғылар үшін көміртек квотасы бірліктерін тегін бөлу;

3) Ұлттық көміртек квотасы жоспарының тиісті қолданылу кезеңінде квоталанатын қондырғылардың қуаты ұлғайған жағдайда қосымша көміртек квотасы бірліктерін тегін бөлу;

4) Ұлттық көміртек квоталары жоспарының тиісті қолданылу кезеңінде квоталанатын қондырғылар санатына ауысатын әкімшілік субъектілерінің қондырғылары үшін көміртек квотасы бірліктерін тегін бөлу;

5) аукцион шарттарында көміртек квотасының бірліктерін сату.

2022 жылға арналған резерв көлемі **11 816 923** тонна CO_2 құрайды.

Қағидалардың 24-тармағына сәйкес Ұлттық жоспар резервінен алынған көміртек квоталарының көлемі формула бойынша оның санаттары арасында тең бөліктермен бөлінеді:

Vi = V / n; мұндағы:

Vi – оның бір санаты үшін резервтегі көміртек квоталарының көлемі;

V – резерв көлемі;

n – резерв санаттарының саны.

Тиісінше резервтің әрбір санатына **2 363 384,6** тонна CO_2 келеді.

ҚР Экологиялық кодексінің 295 - бабы 1-тармағының негізінде квоталау субъектісі ұлттық көміртек квоталары жоспарының қолданылу кезеңінде квоталанатын қондырғының қуаты ұлғайған жағдайда негізгі көміртек квотасының көлемі болмаған немесе жеткіліксіз болған кезде қосымша көміртек квотасын алу үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жүгінеді.

Қуаттың ұлғаюы деп өнімді өндірудің, өңдеудің және (немесе) тасымалдаудың жылдық көлемінің ұлғаюы түсініледі.

Энергетика өнеркәсібінен қосымша көміртек квоталарын берудің бірінші кезеңінде (2 363 384,6 тонна CO_2 резерві сарқылғанға дейін) квотаның қосымша көлемін келесі кәсіпорындар алды (*7-кесте*).

7 - кесте. Бірінші кезеңде энергетика өнеркәсібіне берілген қосымша квоталар саны

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Берілген қосымша квоталар саны
1.	«Екібастұз МАЭС-1»	Болат Нұржанов атындағы	3 313 307

	ЖШС	Екібастұз жылу электр станциясы	
2.	«Екібастұз МАЭС-2» ЖШС	Екібастұз Мемлекеттік аудандық электр станциясы - 2	424 108
3.	«Астана-Энергия» АҚ	Жылу энергоцентрі-1	81 614
		Жылу энергоцентрі-2	74 885
4.	«Өскемен ЖЭО» ЖШС	Өскемен жылу электр орталығы	93 602
5.	«Согра ЖЭО» ЖШС	Согра жылу электр орталығы	60 882
6.	«Көкшетау Жылу» ШЖҚ КМК	№ 2 аудандық қазандық	46 037
7.	Алтай ауданы әкімдігінің «Алтай қаласының жылу-су орталығы» МКК	Алтай қаласының аудандық қазандығы	1 331
8.	Алтай ауданы әкімдігінің «Серебрянск қаласының және Жаңа Бухтарма кентінің жылу-су орталығы» КМК	Қазандық, Серебрянск қ.	2 091
9.	«Шахтинсжылуэнерго» ЖШС	Қазандық цехы	11 899
10.	«Өскемен жылу желілері» АҚ	№ 2 қазандық	52 665
		№ 3 қазандық	482
11.	«Айтас энерго» ЖШС	Атлас-Энерго	11 866
12.	Глубокое ауданы әкімдігінің ШЖҚ Глубокое кентіндегі «Жылу энергиясы» МКК	Глубокое кенті қазандығы	1 702
13.	«Восток Энерго» ЖШС	Өскемен энергоцехі	12 543
		Жезкент энергоцехы	3 251
14.	«Маңғыстау атом энергетикалық комбинаты-Қазатомөнеркәсіп» ЖШС	№ 2 жылу электр орталығы	188 043
15.	«Т. И. Батуров атындағы Жамбыл МАЭС» АҚ	Т. И. Батуров атындағы Жамбыл мемлекеттік аудандық электр станциясы	976 879
16.	«З-Энергоорталық» АҚ	Жылу электр орталығы-3	252 811
17.	«Кристалл Менеджмент» АҚ	Ақшабұлақ газ турбиналы электр станциясы	9 167
18.	«Орал газ турбиналы электр станциясы» ЖШС	Орал газ турбиналы электр станциясы	56 572
19.	«Қызылорда Жылу электр орталығы» ШЖҚ МКК	Когенерациялық газ турбиналы электр станциясы, №1,2,3 газ	57 790

		турбиналы қондырғы	
20.	«Алматыжылукоммунэнерго» ЖШС	Аудандық қазандық орбитасы	70 009
		Премьерасы	31 703
21.	Приозерск қаласы әкімдігінің жанындағы «Тұрғын үй-коммуналдық реформалау басқармасы» КМК	№ 1 қазандық	3 586
22.	«Батыс Пауэр» ЖШС	ГТЭС-200 ОРАЛ. Бірінші іске қосу кешені	97 693
23.	«Степногор ЖЭО» ЖШС	Степногорск жылу электр орталығы	167 294
24.	«Атырау ЖЭО» АҚ	Атырау жылу электр орталығы	157 632
25.	«Тараз қант зауыты» ЖШС	Тараз қант зауытының жылу электр орталығы	16 209
26.	«Kazakhmys Distribution» ЖШС (Казахмыс Дистрибьюшн)	№ 2 Жылу станциясы	21 639
Барлығы:			**6 299 292**

Электрэнергетикалық өнеркәсіпте барлығы **6 299 292** қосымша квота берілді *(3-сурет)*. 30 қондырғының ішінен Болат Нұржанов атындағы Екібастұз жылу электр станциясына (3 313 307) ең көп берілді, ал ең аз қосымша квоталарды № 3 қазандық, «Өскемен жылу желілері» АҚ (483) алды **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша).**

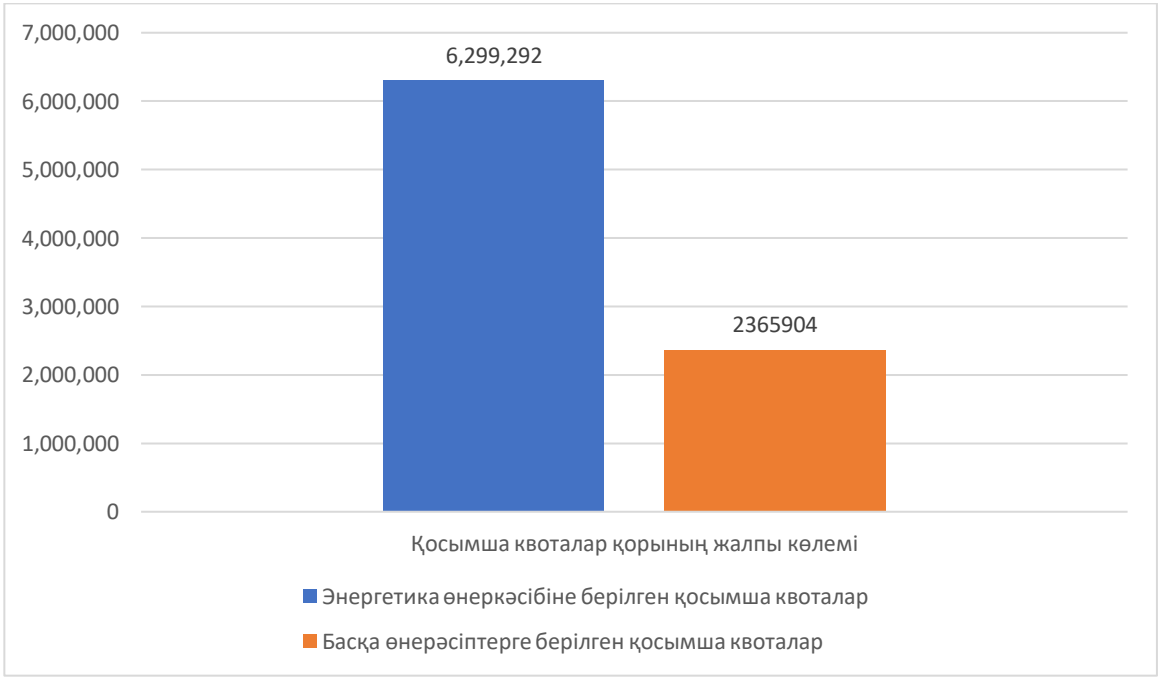

3 - сурет. Қосымша квоталар беруге арналған резервтің жалпы көлемі

Сондай-ақ, Қағидалардың 89-тармағына сәйкес квоталанатын қондырғының қуатын төмендету есебінен құрылған көміртек квотасының бірліктері сатуға жатпайды және қосымша көміртек квотасын беру үшін Ұлттық жоспар резервінің санатына қайтарылуға жатады. 2022 жылы 11 605 598 тонна CO_2 алынып тасталғандықтан, квоталардың осы көлемдеріне сәйкес қосымша көміртек квотасын беру үшін Ұлттық жоспар резервінің санаты толықтырылды.

Көміртек бірліктерін сату/сатып алу

Электрэнергетикалық өнеркәсіпте 2022 жылдың қорытындысы бойынша көміртек бірліктерін сату/сатып алу жөніндегі деректер төмендегі 8-кестеде келтірілген.

«Екібастұзжылуэнерго» ЖШС 7 219 көміртекті бірлік көлемінде сатып алды, Жаңажол газ турбиналы электр станциясы 62 420 бірлік квота көлемінде сатып алды, ал Петропавл жылу электр орталығы - 2 ЖЭО-3, «Павлодарэнерго» АҚ-дан 113 174 көміртекті квота мөлшерінде сатып алды, «Павлодарэнерго» АҚ барлығы 182 813 көміртек бірлігін сатты. «Жайықжылуэнерго» АҚ Орал газ турбиналы электр станциясының 38 184 квота бірлігін сатты. «Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ «Қазақстан электролиз зауыты» АҚ металлургиялық зауытына (Электрод өндіру цехы) 6 740 дана көміртегі бірлігін және «Теміртау электрометаллургиялық зауыты» АҚ 13 864 дана (Химиялық металлургия зауыты) көміртегі бірлігін сатты. Сондай-ақ, Жезқазған мыс балқыту зауыты «Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ-дан 19 660 квота көлемінде сатып алды. Алғашқы іске қосу кешені (ГТЭС-200 Орал) «Эр Ликид Мұнайхазы» ЖШС мұнай-газ қондырғысынан 26 610 көміртекті квота көлемінде сатып алды. Текелі энергокешені тау-кен өндіру қондырғысынан («Шұбаркөл Көмір» АҚ) 46 526 көміртек квотасы көлемінде сатып алды. Ал Болат Нұржанов атындағы Екібастұз жылу электр станциясы 387 150 офсеттік бірлік сатып алды. **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**.

8 - кесте. Электрэнергетикалық өнеркәсіпте сатып алу/сату

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Сату	Сатып алу	Сатып алу-сату бағасы
1	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	ЖЭО-3	182 813		397
	«Екібастұзжылуэнерго» ЖШС	ЭТЭО		7 219	
	«Жаңажол ГТЭС» ЖШС	Жаңажол газ турбиналы электр станциясы		62 420	
	«СЕВКАЗЭНЕРГО» АҚ	Петропавл жылу		113 174	

		электр орталығы-2			
2	«Жайықжылуэнерго» АҚ	Жылу электр орталығы	38 184		560
	«Орал газ турбиналы электр станциясы» ЖШС	Орал газ турбиналы электр станциясы		38 184	
3	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	Электр станциясы	40 264		397
	«Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ	Электродтар өндіру цехы		6 740	
	«Теміртау электрометаллургиялық комбинаты» АҚ	Химия-металлургия зауыты		13 864	
	«Kazakhmys Smelting ЖШС (Қазақмыс Смэлтинг)»	Жезқазған мыс балқыту зауыты, Жезқазған алаңы		19 660	672
4	«Эр Ликид Мұнайхазы» ЖШС	Сутегі өндірісі қондырғысы	26 610		398
	«Батыс Пауэр» ЖШС	ГТЭС-200 ОРАЛ. Бірінші іске қосу кешені		26 610	
5	«Шұбаркөл Көмір» АҚ		46526		397
	«Текелі энергетикалық кешені» ЖШС	Текелі энергетикалық кешені		46 526	
6	«Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС	Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ЖЭС		387 150	590
Барлығы			**334 397**	**721 547**	
Барлығы (электрэнергетикалық өнеркәсіп)			**261 261**	**681 283**	

Электрэнергетикалық өнеркәсіпте 21 қондырғы 2022 жылғы есепті жылдағы көміртегі квоталарын өтемеді (**2023 ж. 30 қазан деректері бойынша**) (9 - кесте).

9 – кесте. Электрэнергетикалық өнеркәсіптегі өтелмеген квоталары бар қондырғылардың тізімі

№	Қондырғының атауы	Қондырғы операторының атауы	Өтелмеген квоталар	Барлығы
1	МАЭС	«Топар бас тарату энергостанциясы» ЖШС	- 1 365 821	- 1 365 821
2	Жезқазған жылу электр орталығы	«Kazakhmys Energy» ЖШС (Қазақмыс Energy)	- 348 511	- 605 682
3	Балқаш жылу электр орталығы		- 257 171	
4	Риддер жылу электр орталығы	«Риддер ЖЭО» АҚ	- 52 530	- 52 530
5	Bassel Group LLS	«Bassel Group LLS» ЖШС	- 5 694	- 5 694

6	№ 2 аудандық қазандық	Көкшетау қаласы әкімдігі жанындағы «Көкшетау Жылу» ШЖҚ МКК	- 13 634	- 13 634
7	«Орталық» Қазандығы	ШЖҚ «Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөлімі «ММ» Теплокоммунэнерго» МКК	- 1 633	- 2 630
8	«Ғаббасова» Қазандығы		- 213	
9	«103, 103 а тоқсан» қазандығы		- 785	
10	Жаңа-Бұқтырма кентінің қазандығы	Алтай ауданы әкімдігінің «Тепловодоцентраль» КМК	- 9 363	- 12 896
11	Серебрянск қ. қазандық		- 3 533	
12	№ 1 өнеркәсіптік қазандық	«ПРОМТЕПЛО» ЖШС	- 290	- 290
13	№ 1 жылу станциясы	«Kazakhmys Distribution» ЖШС (Қазақмыс Дистрибьюшн)	- 23 039	- 28 430
14	№ 2 жылу станциясы		- 5 391	
15	Ақшабұлақ газ турбиналы электр станциясы	«Кристалл Менеджмент» АҚ	- 11 033	- 11 033
16	Жылу электр станциясы	Байқоңыр қ. «Байқоңырэнерго «өндірістік-энергетикалық бірлестігі» ЖБК	- 58 154	- 58 154
17	№ 1 қазандық	Приозерск қаласы әкімдігінің жанындағы «тұрғын үй-коммуналдық реформалау басқармасы» КМК	- 6 332	- 6 332
18	Глубокое кенті қазандығы	Глубокое ауданы әкімдігінің ШЖҚ Глубокое кентіндегі «Жылу энергиясы» МКК	- 3 010	- 3 010
19	Тау-кен-көлік жабдықтарын жөндеу бойынша № 1 өндіріс (қазандық)	«Құрылысмет» ЖШС	- 5 195	- 5 195
20	Арқалық жылу энергоцентрі	Қостанай облысы Арқалық қаласы әкімдігінің «Арқалық жылу энергетикалық компаниясы» МКК	- 22 545	- 22 545
21	№ 6 қазандық	ҚР ҚМ «Алматы аудандық пайдалану бөлімі» РММ	- 4 472	- 4 472

ҚР Экологиялық кодексінің 292-бабына сәйкес көміртегі бірліктерін өтеу жыл сайын квоталанатын қондырғы жүргізген парниктік газдардың нақты квоталанатын шығарындыларына тең мөлшерде жүзеге асырылады,

олар есепті жылдағы парниктік газдар шығарындыларын түгендеу туралы тіркелген верификацияланған есепке сәйкес айқындалады.

ҚР «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Кодексінің 329-бабының негізінде парниктік газдар шығарындыларына квотаның белгіленген және қосымша алынған көлемінен асып кету-сатып алынған квота бірліктерімен және (немесе) жобаларды іске асыру нәтижесінде алынған көміртегі бірліктерімен өтелмеген, белгіленген көлемнен жоғары квотаның әрбір бірлігі үшін қондырғы операторына бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес.

Осылайша, қондырғы операторлары 2022 жылғы есепті жылдағы тапшылықты 2023 жылғы 31 желтоқсанға дейін өтеуі қажет.

3. Тау-кен қазу өнеркәсібі

Тау-кен секторы Қазақстан экономикасында маңызды рөл атқарады. Тау-кен қазу өнеркәсібі - пайдалы қазбаларды өндіру және бастапқы өңдеу (байыту) жөніндегі салалар кешені: отын, тау-кен-химия, тау-кен, құрылыс материалдарын өндіру, бағалы металдар мен тастарды өндіру.

2022 жылдың қорытындысы бойынша тау-кен қазу өнеркәсібінде өсу қарқыны 1% - ға төмендеді. Негізгі капиталға салынған инвестициялардың өсу қарқыны 7,8% құрады. Экономиканың негізгі салалары бойынша инвестициялар көлемі, оның ішінде тау – кен өндіру өнеркәсібінде 14,2% - ға ұлғайды. Тау-кен қазу өнеркәсібіндегі қызметтер 15% - ға өсті. Тау-кен қазу өнеркәсібінде өсіммен бір мезгілде кейбір көрсеткіштердің төмендеуі байқалады. Атап айтқанда, тау-кен қазу өнеркәсібінде өндіріс көлемі 1% - ға төмендеді. Салалар бөлінісінде тау-кен өндіру өнеркәсібінде қызмет көрсету 15,9% - ға артты.[3]

Есепті 2022 жылдың қорытындысы бойынша тау-кен қазу өнеркәсібінде қосымша көміртек квоталарын қайта бөлу, алу, өтеу және бөлу бойынша операциялар жүргізілді, олар төменде сипатталған.

Қазақстанда тау-кен өндіру өнеркәсібі бойынша 2022 жылға арналған **21 қондырғы** үшін БҰЖ сәйкес бөлінген квоталар саны **7 334 211** бірлікті құрайды. Бұл өткен жылмен салыстырғанда 4,91 % - ға аз (7 713 087). Бөлінген көміртек квоталарының ең көп саны «Богатырь Көмір» ЖШС «Богатырь» қимасында байқалады (2 654 944). Бұл ретте сол оператордың Богатырская қазандық станциясында бөлінген квоталардың ең аз саны байқалады (22 780). Кәсіпорындар бойынша бөлінген квоталардың орташа мәні 349 248 бірлікті құрайды (*10-кесте*).

10 - кесте. 2022 ж. тау-кен қазу өнеркәсібіндегі қондырғыларға бөлінген көміртек квоталарының көлемі

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі
1	«Богатырь» қимасы	«Богатырь Көмір» ЖШС	2 654 944
2	Богатырская қазандық станциясы		22 780
3	Майкубен көмір қимасы	«Майкубен-Вест» ЖШС	250 257
4	Кокс химия өндірісі	«Шұбаркөл Көмір» АҚ	86 601
5	«Орталық» қимасы		365 151
6	«Батыс» қимасы		314 850
7	«Саран» шахтасы	«Арселор Миттал Теміртау» АҚ көмір департаменті	167 572
8	Т. Күзембаев атындағы шахта		108 453

[3] https://primeminister.kz/ru/news/po-itogam-2022-goda-vo-vseh-sektorah-obrabatyvayushchey-promyshlennosti-nablyudaetsya-pozitivnaya-tendenciya-rosta-110565

9	Костенко атындағы шахта		123 257
10	«Қазақстан» шахтасы		121 094
11	«Тентек» шахтасы		119 239
12	Ленин атындағы шахта		139 122
13	«Абай» шахтасы		91 175
14	«Шығыс» Орталық Байыту Фабрикасы		107 547
15	Қаражыра көмір қимасы	«Қаражыра» АҚ	465 952
16	«Жастар» көмір қимасы	«Kazakhmys Coal» ЖШС (ҚазақмысКоал)	443 800
17	Шекемтас өндіру фабрикасы	«Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	180 556
18	Жылу электр орталығы		1 370 908
19	Кен дайындау және байыту фабрикасы (FRPO)		23 438
20	Қашар жылу орталығы	«Қашар кені» АҚ	72 612
21	№ 1 газ поршенді станция	«Ақтөбе Мыс компаниясы» ЖШС	104 905
Барлығы			**7 334 211**

Тау-кен қазу өнеркәсібі бойынша CO_2 шығарындыларының жалпы көлемі **3 185 394** тоннаны құрайды (*11-кесте және 4-сурет*). Өткен жылғы деректермен салыстырғанда бұл көрсеткіш 9,08% - ға төмендеді (3 503 745,38 тонна). «Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ ЖЭО CO_2 - 1 285 700 тоннаның ең көп мөлшерін тастады. 2021 жылмен салыстырғанда ЖЭО шығарындыларының көлемі 14% - ға (1 496 571,17 тонна) төмендеді. Ал көмірқышқыл газы шығарындыларының ең аз саны «Kazakhmys Coal» ЖШС «Жастар» көмір қимасында байқалады (5 424 тонна). 2021 жылы қима 10 есе көп CO_2 (56 392,48 тонна) шығарды. Көміртек квоталарының көлемінің айырмашылығы 4 148 818 тоннаны құрайды.

11 - Кесте. Тау-кен қазу өнеркәсібіне бөлінген квоталары бар қондырғылардың тізбесі және олардың 2022 ж. шығарындылары

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі	Жалпы көлем қондырғы бойынша CO_2 шығарындылары (өтеу)	Алынды	Айырмасы
1	«Богатырь» қимасы	«Богатырь көмір» ЖШС	2 654 944	491 047	62 036	2 163 897
2	Богатырская қазандық станциясы		22 780	19 834	2 034	2 947
3	Майкубен көмір қимасы	«Майкубен-Вест» ЖШС	250 257	230 364		19 893
4	Кокс химия өндірісі	«Шұбаркөл Көмір» АҚ	86 601	31 150		55 451
5	«Орталық» қимасы		365 151	83 595		281 556
6	«Батыс» қимасы		314 850	27 501		287 349
7	«Саран» шахтасы	«Арселор Миттал Теміртау» АҚ көмір департаменті	167 572	88 976	46 206	78 595
8	Т. Күзембаев атындағы шахта		108 453	55 789		52 664
9	Костенко атындағы шахта		123 257	48 198	5 622	75 059
10	«Қазақстан» шахта		121 094	49 875	24 523	71 219
11	«Тентек» шахта		119 239	98 422	48 650	20 817

12	Ленин атындағы шахта		139 122	54 927	18 320	84 195
13	«Абай» Шахтасы		91 175	28 639	62 739	62 536
14	«Шығыс» Орталық Байыту Фабрикасы		107 547	72 166	15 401	35 381
15	Қаражыра көмір қимасы	«Қаражыра» АҚ	465 952	26 634		439 318
16	«Жастар» көмір қимасы	«Kazakhmys Coal» ЖШС (Қазақмыс Коал)	443 800	5 424		438 376
17	Шекемтас өндіру фабрикасы	«Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	180 556	295 009		- 114 453
18	Жылу электр орталығы		1 370 908	1 285 700		85 209
19	Кен дайындау және байыту фабрикасы (FRPO)		23 438	26 734		- 3 296
20	Қашар жылу орталығы	«Қашар кені» АҚ	72 612	58 917	18 234	13 694
21	№ 1 газ поршенді станция	«Ақтөбе Мыс компаниясы» ЖШС	104 905	106 494	62 036	- 1 589
Барлығы			**7 334 211**	**3 185 394**	**303 765**	**4 148 817**

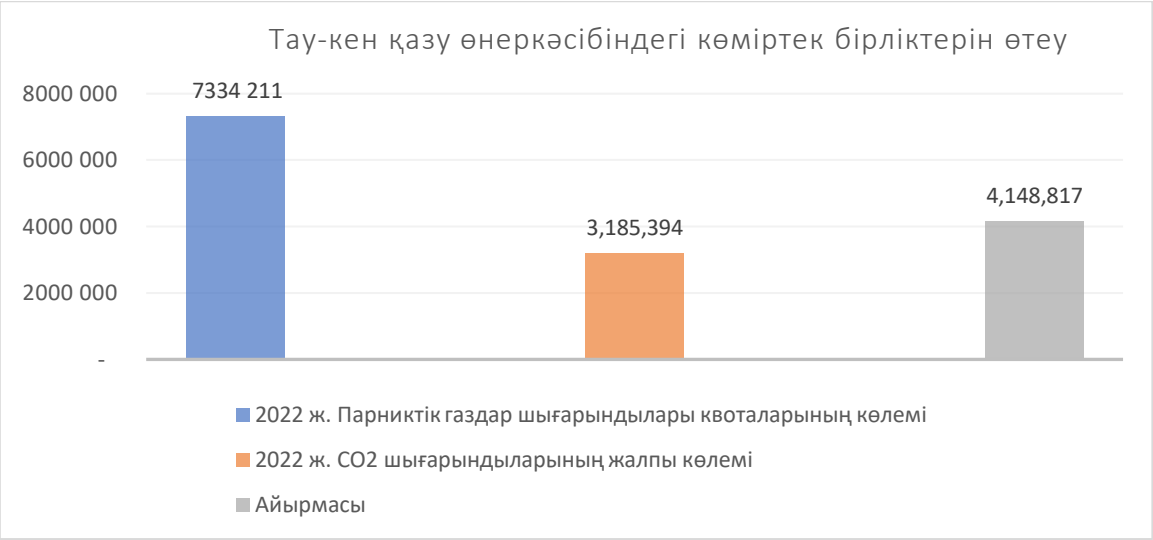

4 - сурет. Тау-кен қазу өнеркәсібіндегі өтеу

2022 жылдың қорытындысы бойынша квоталарды алу жөніндегі қондырғылар операторларының тізімі бойынша жүргізілген есептеулер бойынша тау-кен өндіру өнеркәсібінде **303 765 тонна квота** алынды. Бұл 2021 жылы тәркіленгеннен 15,23 % - ға көп (263,610). Ең азы Богатырская қазандық станциясынан (2 034), ал ең көбі «Абай» шахтасынан (62 739) алынды (*12-кесте және 5-сурет*).

12 - Кесте. Тау-кен қазу өнеркәсібіндегі квоталарды алу 2022 ж.

№	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	Алынды
1	«Богатырь» қимасы	«Богатырь Көмір» ЖШС	62 036
2	Богатырская қазандық станциясы		2 034
3	«Саран» шахтасы	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ көмір департаменті	46 206
4	Костенко шахтасы		5 622
5	«Қазақстан» шахтасы		24 523
6	«Тентек» шахтасы		48 650
7	Ленин шахтасы		18 320

8	«Абай» шахтасы		62 739
9	«Шығыс» Орталық Байыту Фабрикасы		15 401
10	Қашар жылу орталығы	«Қашар кені» АҚ	18 234
Барлығы			**303 765**

5 - сурет. Тау-кен қазу өнеркәсібіндегі квоталарды алу

Профициті бар қондырғылардың қорытынды саны - **3 996 967**, ал тапшылығы бар қондырғылардың саны - **151 915** (*13 және 14 - кестелер*). Квоталарды алуды ескергенде, жалпы баланс **3 845 052** құрайды, 2021 жылғы жалпы баланстан 2,55% - ға аз (3 945 732).

13 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квоталары профициті бар қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы**
Богатырская қазандық станциясы	«Богатырь Көмір» ЖШС	913
Майкубен көмір қимасы	«Майкубен-Вест» ЖШС	19 893
«Восточная» орталық байыту фабрикасы	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ көмір департаменті	19 980

«Саран» Шахтасы		32 389
«Қазақстан» Шахтасы		46 696
Т. Күзембаев ат. шахта		52 664
Кокс химия өндірісі	«Шұбаркөл Көмір» АҚ	55 451
Шахта. Ленин	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ көмір департаменті	65 875
Шахта. Костенко		69 437
Жылу электр орталығы	«Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	85 209
«Орталық» Кесу	«Шұбаркөл Көмір» АҚ	281 556
«Батыс» Қимасы		287 349
«Молодежный» көмір қимасы	«Kazakhmys Coal» ЖШС (Қазақмыс Коал)	438 376
Қаражыр көмір қимасы	«Қаражыра» АҚ	439 318
«Богатырь» Қимасы	«Богатырь Көмір» ЖШС	2 101 862
Барлығы		**3 996 967**

14 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квота тапшылығы бар қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы**
Шекемтас өндіру фабрикасы	«Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	-114 453
«Тентек» Шахтасы	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ көмір департаменті	-27 833
Қашар жылу орталығы	«Қашары руда» АҚ	-4 540
Кен дайындау және байыту фабрикасы (FRPO)	«Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	-3 296
№ 1 газ поршенді станция	«Ақтөбе Мыс компаниясы» ЖШС	-1 589
«Абай» Шахтасы	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ көмір департаменті	-203
Барлығы		**-151 915**

Қосымша көміртек квоталары

Тау кен өнеркәсібі бойынша барлығы **148 650** қосымша квота берілді **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**. Бұл өткен жылғы берілген қосымша квоталар көлемінен 2 есе аз (297 779 квота). Шекемтас өндіру фабрикасы 24 376 қосымша квота алды. Ал «ССКӨБ» АҚ жылу электр орталығы 4,7 есе артық қосымша квота алды (113 728). Өткен жылы Шекемтам өндіру фабрикасына қосымша квоталарды (42 446) 74,1% - ға көп берді, ал ЖЭО 2 есе көп квота алды (234 173). «Ақтөбе Мыс компаниясы» ЖШС № 1 газ

поршенді станциясы 10 546 қосымша көміртек квотасын алды (*15-кесте және 6-сурет*).

15 - кесте. Тау-кен қазу өнеркәсібіндегі қосымша квоталар

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	БҰЖ бойынша 2022 жылға арналған көміртек квоталарының көлемі	Берілген қосымша квоталар	Санаттар
1	«Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	Шекемтас өндіру фабрикасы	180 556	24 376	Қуатты арттыру
2		Жылу электр орталығы	1 370 908	113 728	Қуатты арттыру
3	«Ақтөбе Мыс компаниясы» ЖШС	№ 1 газ поршенді станция	104 905	10 546	Қуатты арттыру
Барлығы				**148 650**	

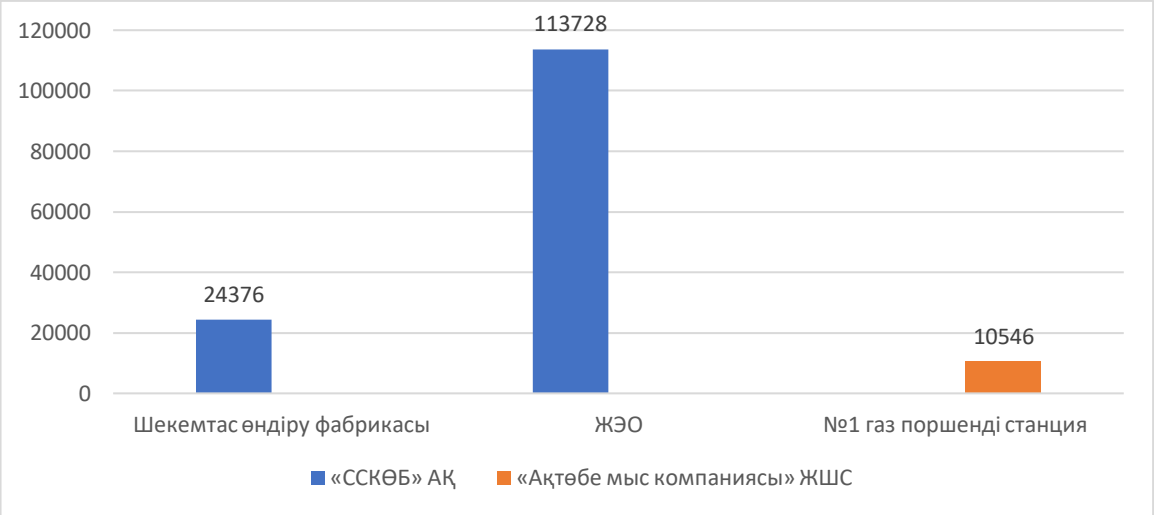

6 - сурет. Тау-кен қазу өнеркәсібіндегі қосымша квоталар

Тау-кен қазу өнеркәсібінде 5 қондырғы 2022 жылғы есепті жылдағы көміртегі квоталарын өтемеді (**2023 ж. 30 қазан деректері бойынша**) (16-кесте).

Кесте 16. Тау-кен өнеркәсібіндегі өтелмеген квоталары бар қондырғылардың тізімі

№	Қондырғының атауы	Орнату операторының атауы	Өтелмеген квоталар	Барлығы
1	«Тентек» Шахтасы	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ көмір департаменті	- 27 833	**- 28 037**
2	«Абай» Шахтасы		- 203	
3	Шекемтас өндіру фабрикасы	«Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	- 90 077	**- 93 373**
4	Кен дайындау және байыту фабрикасы (FRPO)		- 3 296	
5	Қашар жылу орталығы	«Қашары руда» АҚ	- 4 540	**- 4 540**

4. Металлургия өнеркәсібі

Металлургия өнеркәсібі Қазақстан экономикасының жетекші саласы. Қазақстанда металлургия саласының өнім өндіру көлемі өңдеу өнеркәсібі өндірісінің жартысына жуығын құрайды. Қаралып отырған саланың шоғырлануы Қазақстанның барлық металлургия өнеркәсібінің жартысынан астамын алып жатқан үш өңірінде байқалады: Қарағанды облысы; Шығыс Қазақстан облысы; Павлодар облысы.

Қазақстанда 400-ге жуық металлургиялық кәсіпорын жұмыс істейді. Қазақстанның негізгі ірі металлургиялық кәсіпорындары: түсті металлургияда – «Қазақмыс» корпорациясы» ЖШС, «Қазмырыш» ЖШС, «Қазақстан алюминийі» АҚ, «Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ, «Өскемен титан-магний комбинаты» АҚ; қара металлургияда- «АрселорМиталл Теміртау» АҚ, «Қазхром» ТҰК, Соколов-Сарыбай тау-кен өндірісі бірлестік (ССКӨБ), «Теміртау электрометаллургиялық комбинаты» АҚ, «Кастинг» ЖШС және басқалар. Тұтастай алғанда, Қазақстанда іс жүзінде барлық қажетті шикізат ресурстары бар, атап айтқанда металлургия және машина жасау салаларын дамыту үшін.[4]

Металлургия өнеркәсібінде 2022 жылға бөлінген квоталардың көлемі де қайта бөлінген, алынған және өтелген көміртек квоталарының санын есептеу үшін негіз болып табылады. Бұл деректер төмендегі кестелерде берілген.

Қазақстанда металлургия өнеркәсібі бойынша 2022 жылға арналған БҰЖ сәйкес бөлінген квоталар саны 20 қондырғы үшін **30 747 135** бірлікті құрайды (*17-кесте*). Бұл өткен жылмен салыстырғанда 1,8 % - ға аз (31 310 811). Бөлінген көміртек квоталарының ең көп саны «АрселорМиттал Теміртау» АҚ болат департаментінде байқалады (15 712 726). Ал Риддер тау-кен байыту кешенінде бөлінген квоталардың ең аз саны байқалады (13 465). Кәсіпорындар бойынша бөлінген квоталардың орташа мәні 1 537 357 бірлікті құрайды.

17 - кесте. 2022 ж. металлургия өнеркәсібіндегі қондырғыларға бөлінген көміртек квоталарының көлемі

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі
1	Болат департаменті	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ	15 712 726
2	Ақсу ферроқорытпа зауыты	«Қазхром «Трансұлттық компаниясы» АҚ	2 189 916
3	Ақтөбе ферроқорытпа зауыты		1 684 458

[4] https://kapital.kz/economic/95980/kak-razvivayut-metallurgicheskuyu-promyshlennost-v-rk.html

4	Дон тау-кен байыту комбинаты		281 733
5	Электр балқыту цехы	«Кастинг» ЖШС	37 193
6	Павлодар филиалы	«KSP Steel» ЖШС (КейЭсПиСтил)	150 702
7	Электролиз цехы	«Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ	380 376
8	Электродтар өндіру цехы		53 797
9	Балқаш мыс балқыту зауыты, Балқаш алаңы	«KazakhmysSmelting (Қазақмыс Смэлтинг)» ЖШС	121 577
10	Жезқазған мыс балқыту зауыты, Жезқазған алаңы		83 442
11	Өскемен металлургия кешені	«Казцинк» ЖШС	672 014
12	Риддер металлургия кешені		525 611
13	Риддер тау кен байыту кешені		13 465
14	Химия-металлургия зауыты	«Теміртау электрометаллургиялық комбинаты» АҚ	80 274
15	Тараз металлургия зауыты	«Тараз металлургиялық зауыты» ЖШС	61 035
16	Павлодар алюминий зауыты	«Алюминий Қазақстан» АҚ	3 202 261
17	Жылу электр орталығы		5 230 304
18	Газ поршенді генератор қондырғысы	«Ақтөбе Рельсбалочный завод» ЖШС	170 658
19	Жылыту пеші		33 087
20	Текелі тау-кен өңдеу кешені	«Текелі тау-кен өңдеу кешені» ЖШС	62 506
Барлығы			**30 747 135**

Металлургия өнеркәсібі бойынша CO_2 шығарындыларының жалпы көлемі **26 018 847** тоннаны құрайды. Өткен жылғы деректермен салыстырғанда бұл көрсеткіш 8,51% - ға төмендеді (28 440 425,43 тонна). «АрселорМиттал Теміртау» АҚ Болат департаменті ең көп CO_2 - 12 833 525 тоннаны шығарды. 2021 жылмен салыстырғанда болат департаментінің шығарындылары 13,3% - ға (14 813 939,77 тонна) төмендеді. Ал көмірқышқыл газы шығарындыларының ең аз мөлшері «Қазмырыш» ЖШС Риддер тау-кен байыту кешенінде (7 144 тонна) байқалады. 2021 жылы кешен 61 есе көп CO_2 (438 432,07 тонна) шығарды. Текелі тау-кен өңдеу кешенінде CO_2 жалпы көлемі 0-ге тең. Көміртек квоталарының көлемінен айырмашылық **4 728 288** тоннаны құрайды (*18-кесте және 7-сурет*).

18 - кесте. Металлургия өнеркәсібіне бөлінген квоталары бар қондырғылардың тізбесі және олардың 2022 ж. шығарындылары

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі	Жалпы көлем қондырғы бойынша CO_2 шығарындылары (өтеу)	Алынды	Айырмасы
1	Болат департаменті	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ	15 712 726	12 833 525	2 704 269	2 879 201
2	Ақсу ферроқорытпа зауыты	«Қазхром» Трансұлттық компаниясы" АҚ	2 189 916	2 112 354	182 683	77 562
3	Ақтөбе ферроқорытпа зауыты		1 684 458	1 539 328	22 249	145 130
4	Дон тау-кен байыту комбинаты		281 733	200 178	28 658	81 555
5	Электр балқыту цехы	«Кастинг» ЖШС	37 193	10 630	26 355	26 563
6	Павлодар филиалы	«KSP Steel» ЖШС (КейЭсПиСтил)	150 702	108 911	34 428	41 791
7	Электролиз цехы	«Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ	380 376	364 864	14 450	15 512
8	Электродтар өндіру цехы		53 797	53 886	6 403	-89
9	Балқаш мыс балқыту зауыты, Балқаш алаңы	«Kazakhmys Smelting (Қазақмыс Смэлтинг)» ЖШС	121 577	114 433	9 008	7 144
10	Жезқазған мыс балқыту зауыты, Жезқазған алаңы		83 442	115 410		-31 968

11	Өскемен металлургия кешені	«Казцинк» ЖШС	672 014	519 950	114 233	152 064
12	Риддер металлургия кешені		525 611	164 309	12 918	361 302
13	Риддер тау кен байыту кешені		13 465	7 144		6 321
14	Химия-металлургия зауыты	«Теміртау электрометаллургия комбинаты» АҚ	80 274	16 599	78 920	63 674
15	Тараз металлургия зауыты	«Тараз металлургиялық зауыты» ЖШС	61 035	43 101	14 751	17 934
16	Павлодар алюминий зауыты	«Қазақстан алюминийі» АҚ	3 202 261	3 302 385	273 765	- 100 124
17	Жылу электр орталығы		5 230 304	4 377 158	257 003	853 145
18	Газ поршенді генератор қондырғысы	«Ақтөбе Рельсбалочный завод» ЖШС	170 658	110 671	19 940	59 987
19	Жылыту пеші		33 087	24 012	2 319	9 075
20	Текелі тау-кен өңдеу кешені	«Текелі тау-кен өңдеу кешені» ЖШС	62 506	0	16 922	62 506
Барлығы			**30 747 135**	**26 018 847**	**3 819 274**	**4 728 288**

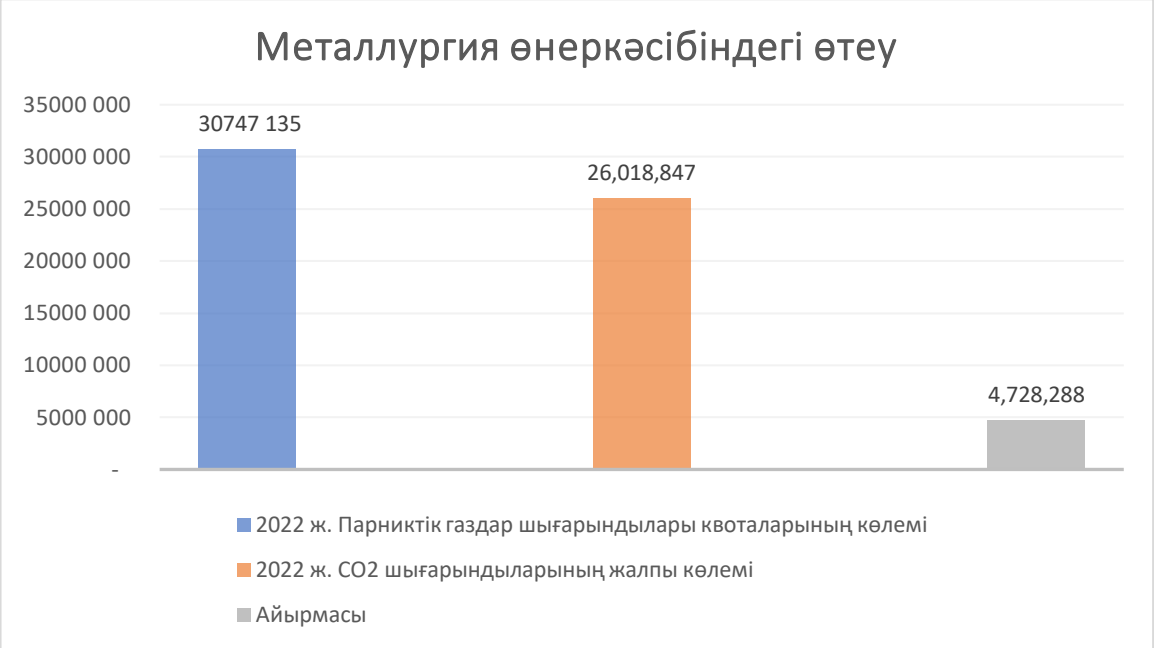

7 - сурет. Металлургия өнеркәсібіндегі өтеу

2022 жылдың қорытындысы бойынша квоталарды алу жөніндегі қондырғылар операторларының тізімі бойынша жүргізілген есептеулер бойынша металлургия өнеркәсібінде **3 819 274 тонна квота** алынды. Бұл 2021 жылы тәркіленгеннен 75 % - ға көп (2 183 080). «Ақтөбе рельс арқалық зауыты» ЖШС қыздыру пешінен ең аз тәркіленді (2 319), ал ең көбі «АрселорМиттал Теміртау» АҚ Болат департаментінен алынды (2 704 269) (*19-кесте және 8-сурет*).

19 - кесте. Металлургия өнеркәсібіндегі квоталарды алу 2022 ж.

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Алынды
1	Болат департаменті	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ	2 704 269
2	Ақсу ферроқорытпа зауыты	«Қазхром «Трансұлттық компаниясы» АҚ	182 683
3	Ақтөбе ферроқорытпа зауыты		22 249
4	Дон тау-кен байыту комбинаты		28 658
5	Электр балқыту цехы	«Кастинг» ЖШС	26 355
6	Павлодар филиалы	«KSP Steel» ЖШС (КейЭсПиСтил)	34 428
7	Электролиз цехы	«Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ	14 450

8	Электродтар өндіру цехы		6 403
9	Балқаш мыс балқыту зауыты, Балқаш алаңы	«Kazakhmys Smelting (Қазақмыс Смэлтинг)» ЖШС	9 008
10	Өскемен металлургия кешені	«Казцинк» ЖШС	114 233
11	Риддер металлургия кешені		12 918
12	Химия-металлургия зауыты	«Теміртау электрометаллургиялық комбинаты» АҚ	78 920
13	Тараз металлургия зауыты	«Тараз металлургия зауыты» ЖШС	14 751
14	Павлодар алюминий зауыты	«Алюминий Қазақстан» АҚ	273 765
15	Жылу электр орталығы		257 003
16	Газ поршенді генератор қондырғысы	«Ақтөбе Рельсбалочный завод» ЖШС	19 940
17	Жылыту пеші		2 319
18	Текелі тау-кен өңдеу кешені	«Текелі тау-кен өңдеу кешені» ЖШС	16 922
Барлығы			**3 819 274**

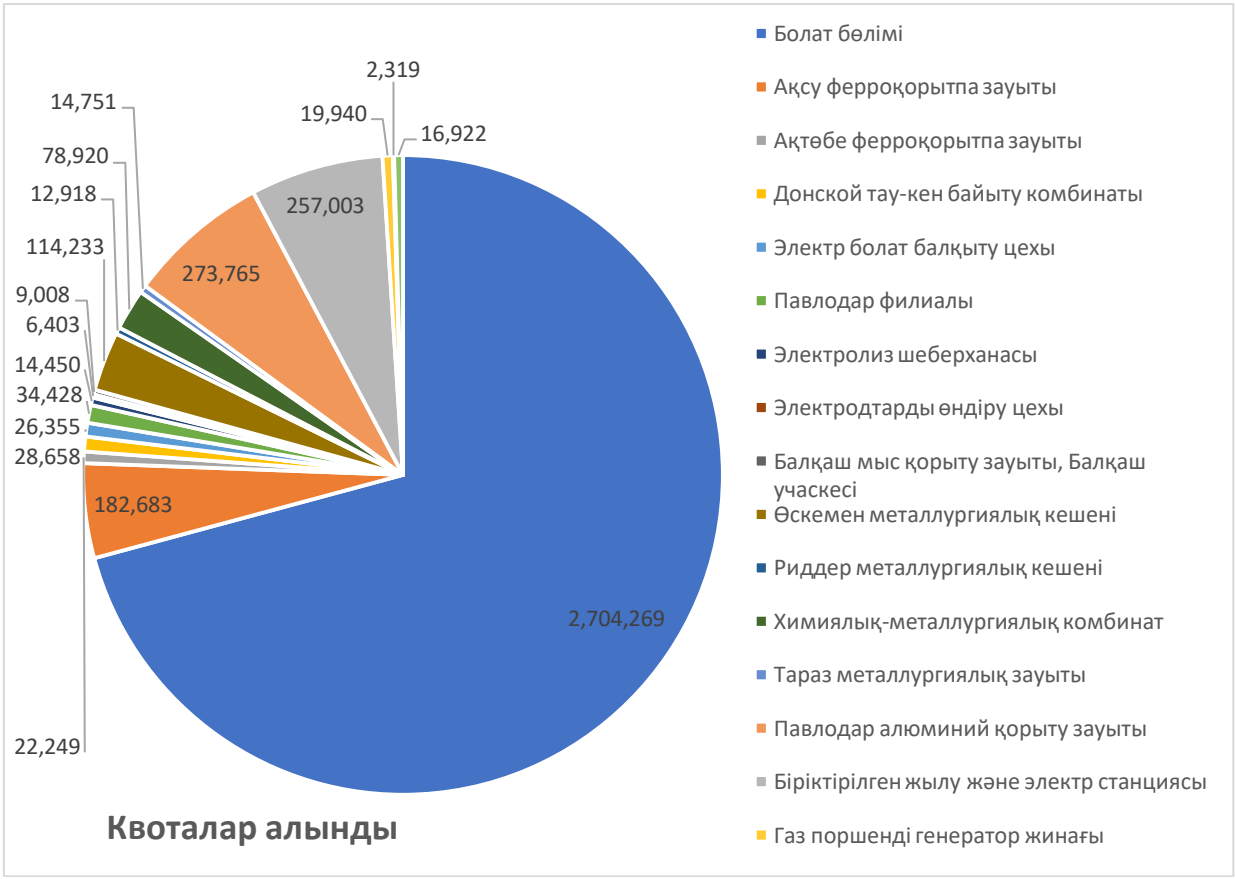

8 - сурет. Металлургия өнеркәсібіндегі квоталарды алу

Профициті бар қондырғылардың қорытынды саны **1 443 593**, ал тапшылығы бар қондырғылардың саны -**534 580** (*20 және 21 - кестелер*). Квоталарды алуды ескергенде жалпы баланс **909 013** құрайды, бұл 2021 жылғы жалпы баланстан (687 305) 32,25% - ға артық.

20 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квоталары профициті бар қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы**
Электр балқыту цехы	«Кастинг» ЖШС	208
Электролиз цехы	«Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ	1 062
Тараз металлургия зауыты	«Тараз металлургия зауыты» ЖШС	3 183
Риддер тау-кен байыту кешені	«Казцинк» ЖШС	6 321
Жылыту пеші	«Ақтөбе рельс арқалық зауыты» ЖШС	6 756
Павлодар филиалы	«KSP Steel» ЖШС (КейЭсПи Стил)	7 363
Өскемен металлургия кешені	«Казцинк» ЖШС	37 831
Газ поршенді генератор қондырғысы	«Ақтөбе рельс арқалық зауыты» ЖШС	40 047
Текелі тау-кен өңдеу кешені	«Текелі тау-кен өңдеу кешені» ЖШС	45 584
Дон тау-кен байыту комбинаты	«Қазхром» Трансұлттық компаниясы» АҚ	52 897
Ақтөбе ферроқорытпа зауыты	«Қазхром» Трансұлттық компаниясы» АҚ	122 881
Болат департаменті	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ	174 932
Риддер металлургия кешені	«Казцинк» ЖШС	348 384
Жылу электр орталығы	«Қазақстан алюминийі» АҚ	596 142
Барлығы		**1 443 593**

21 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квота тапшылығы бар қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы**
Павлодар алюминий зауыты	«Қазақстан алюминийі» АҚ	-373 889

Ақсу ферроқорытпа зауыты	«Қазхром «Трансұлттық компаниясы» АҚ	-105 121
Жезқазған мыс балқыту зауыты, Жезқазған алаңы	«Kazakhmys Smelting (Қазақмыс Смэлтинг)» ЖШС	-31 968
Химия-металлургия зауыты	«Теміртау электрометаллургиялық комбинаты» АҚ	-15 246
Электродтар өндіру цехы	«Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ	-6 492
Балқаш мыс балқыту зауыты, Балқаш алаңы	«Kazakhmys Smelting (Қазақмыс Смэлтинг)» ЖШС	-1 864
Барлығы		**-534 580**

Көміртек квоталарын қайта бөлу

Есепті 2022 жылдың қорытындысы бойынша металлургия өнеркәсібінде **481 122** квота мөлшерінде қайта бөлу жүзеге асырылды **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша).** Бұл 2021 жылдың қорытындысы бойынша қайта бөлінгеннен 2 есе көп (235 131 квота).

«Қазхром» трансұлттық компаниясы» АҚ Ақтөбе ферроқорытпа зауытынан 105 121 квотаны Ақсу ферроқорытпа зауытына ауыстыра отырып, өз қондырғылары арасында квоталарды қайта бөлді. «Қазақстан алюминийі» АҚ екі қондырғы арасында 373 889 квотаны қайта бөлуді жүзеге асырды. Өткен жылы ЖЭО алюминий зауытына 171 753 квотаны ауыстырған кезде де осындай қайта бөлу болды (биылғы жылмен салыстырғанда 54% - ға аз). Квоталардың орнын ауыстыру «Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ-да (248 квота) орын алды. Өткен жылы екі цех арасында қайта бөлу болды,бірақ 366 квота (47,5% артық). Сондай-ақ «Kazakhmys Smelting» ЖШС мыс балқыту зауыттары арасында 1864 квотаны қайта бөлу жүргізілді. (*22-кесте және 9-сурет*)

22 - кесте. Металлургия өнеркәсібінде көміртек квоталарын қайта бөлу

МЕТАЛЛУРГИЯ ӨНЕРКӘСІБІ		
Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды қайта бөлу**
Ақсу ферроқорытпа зауыты	«Қазхром «Трансұлттық компаниясы» АҚ	105 121
Ақтөбе ферроқорытпа зауыты		-105 121
Электролиз цехы	«Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ	248
Электродтар өндіру цехы		-248
Павлодар алюминий зауыты	«Алюминий Қазақстан» АҚ	373 889
Жылу электр орталығы		-373 889
Балқаш мыс балқыту зауыты, Балқаш алаңы	«Kazakhmys Smelting (Казахмыс Смэлтинг)» ЖШС	1 864
Жезқазған мыс балқыту зауыты, Жезқазған алаңы		-1 864
Барлығы:		**481 122**

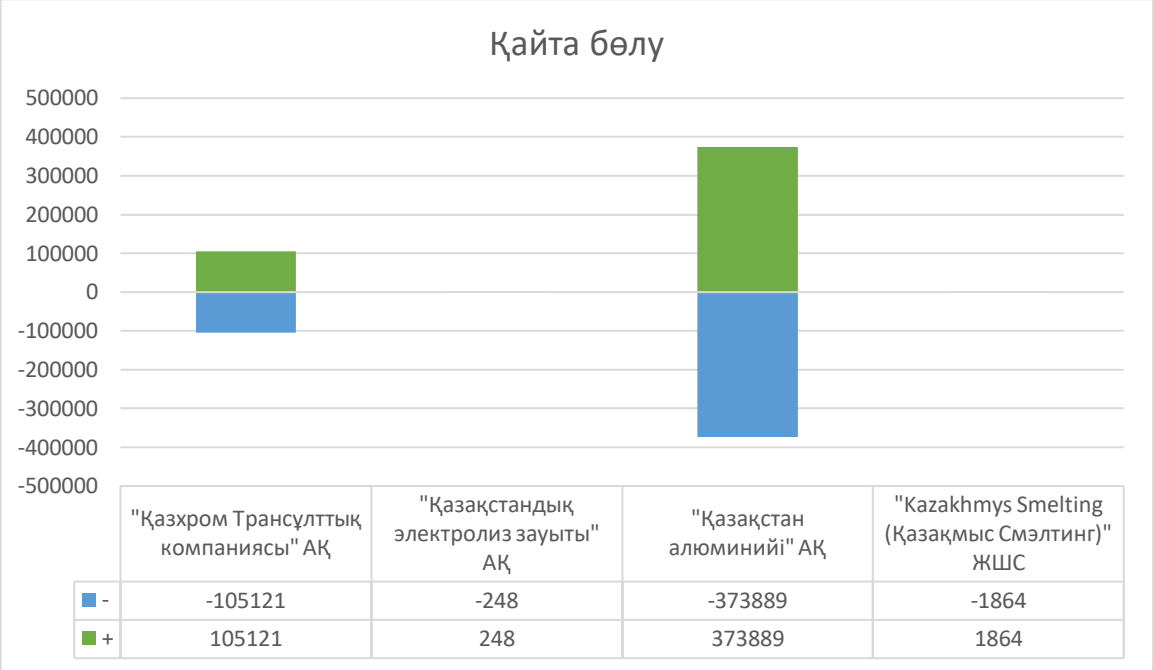

9 - сурет. Металлургия өнеркәсібінде қайта бөлу

Қосымша көміртек квоталары

Металлургия өнеркәсібі бойынша берілген қосымша квоталар көлемі **15 554** бірлікті құрайды **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**. Бұл өткен жылғы берілген қосымша квоталар көлемінен 1 % - ға артық (15 395 квота).

2023 жылы Жезқазған мыс балқыту зауытына 14 172 қосымша квота берілді (*23-кесте және 10-сурет*). Өткен жылы Жезқазған мыс балқыту зауытына 2 есе аз қосымша квота берілді (7 014). «Теміртау электро-металлургия комбинаты» АҚ химия-металлургия зауыты 1 382 қосымша көміртек квотасын алды.

23 - кесте. Металлургия өнеркәсібіндегі қосымша квоталар

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	2022 жылға арналған көміртек квоталарының көлемі БҰЖ бойынша	Берілген қосымша квоталар	Санаттар
1	«Kazakhmys Smelting (Қазақмыс Смэлтинг)» ЖШС	Жезқазған мыс балқыту зауыты, Жезқазған алаңы	83442	14172	қуатты арттыру
2	«Теміртау электро-металлургия комбинаты» АҚ	Химия-металлургия зауыты	80 274	1 382	
Барлығы				**15 554**	

10 - сурет. Металлургия өнеркәсібіндегі қосымша квоталар

Көміртек квоталарын сатып алу / сату

Металлургия өнеркәсібі бойынша барлығы **40 264** квота көлемінде сатып алу жүргізілді (**2023 ж. 30 қазан деректері бойынша**). Өткен жылы бұл көрсеткіш 64 814 (1,6 есе көп), ал сатылым 237 865 болды.

«Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ электродтарды өндіру цехы электр энергетикалық қондырғыдан («Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ) 6 740 көміртек бірлігін сатып алды. Сатып алу-сату бағасы 397 теңгені құрады (*24-кесте және 11-сурет*). Өткен жылы цех электр станциясынан сатып алды, бірақ 6001 көміртек квотасы (12,3% - ға аз). Содан кейін сатып алу-сату бағасы 600 теңгені құрады (203 теңгеге қымбат). Сондай-ақ, «Теміртау электрометаллургия комбинаты» АҚ химия-металлургия зауыты сол электр станциясынан 13 864 көміртек квотасы көлемінде сатып алуды жүзеге асырды. «Kazakhmys smelting (Қазақмыс Смэлтинг)» ЖШС Жезқазған мыс балқыту зауыты «Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ-дан 19 660 көміртек бірлігін сатып алды.

24 - кесте. Металлургия өнеркәсібінде сатып алу/сату

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Сату	Сатып алу	Сатып алу-сату бағасы
1	«Еуроазиялық энергетикалық корпорация» АҚ	Электр станциясы	40 264		397
	«Қазақстандық электролиз зауыты» АҚ	Электродтар өндіру цехы		6 740	
	«Теміртау электрометаллургиял	Химия-металлургия		13 864	

	ық комбинаты» АҚ	зауыты			
	«Kazakhmys Smelting (Қазақмысмэлтинг)» ЖШС	Жезқазған мыс балқыту зауыты, Жезқазған алаңы		19 660	672
Барлығы			40 264	40 264	
Барлығы (металлургия өнеркәсібі)			0	40 264	

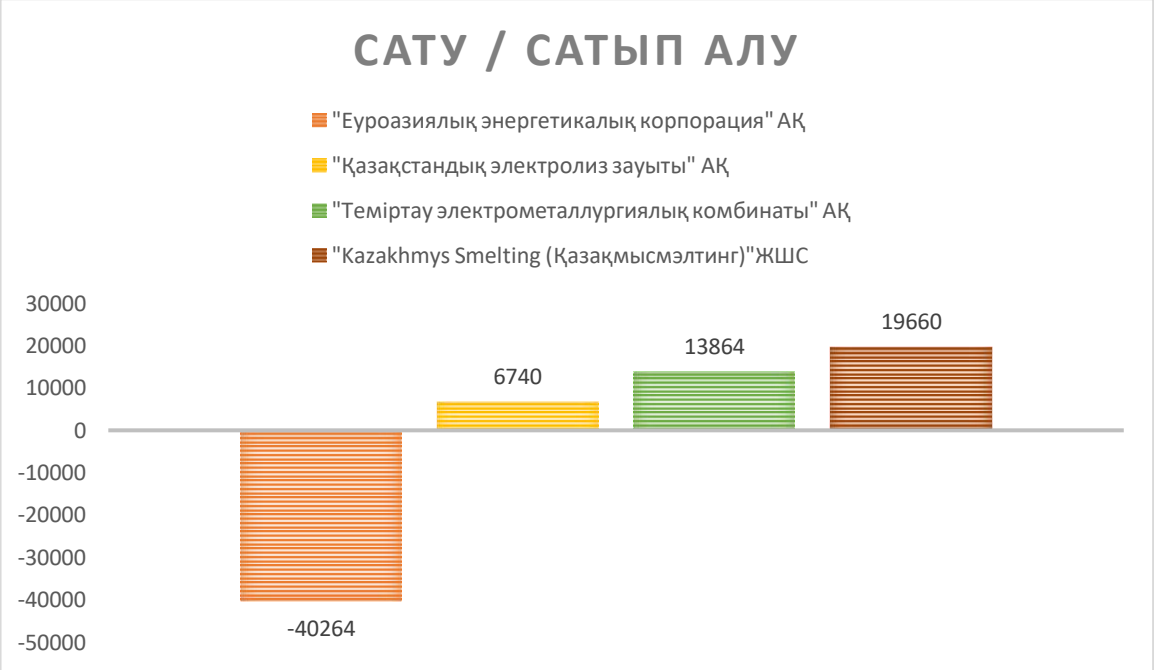

11 - сурет. Металлургия өнеркәсібіндегі сауда-саттық

Металлургия өнеркәсібінде барлық қондырғылар 2022 жылғы есепті жылдағы көміртегі квоталарын өтеді (**2023 ж. 30 қазан деректері бойынша**).

5. Өңдеуші (құрылыс материалдарын өндіру бөлігінде: цемент, әк, гипс және кірпіш) өнеркәсіп

Өңдеуші өнеркәсіп қосымша құн тұрғысынан перспективалы болып табылады, ал тау - кен және мұнай өндіру салаларында бірқатар кемшіліктер бар. Олар шикізаттың әлемдік бағасына тәуелді, өнім бірлігіне қосымша құн көлемі өңдеу өнеркәсібіне қарағанда аз.

Өңдеу өнеркәсібінде оң өсім сақталуда. Өндіріс көлемі 3,4% - ға өсті. Оң өсім 18 өңірде тіркелді. Ең үлкен өсім Алматы қаласында, Ақмола, Жамбыл және Солтүстік Қазақстан облыстарында байқалады. ҚР Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрі атап өткендей, 2022 жылдың қорытындысы бойынша өңдеуші өнеркәсіптің барлық секторларында жиынтық көрсеткіші 103,4% болатын оң үрдіс байқалады.[5]

Өңдеуші өнеркәсіпті дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасының жобасы ҚР Премьер-Министрінің төрағалығымен өткен Үкіметтегі кеңесте қаралды. Тұжырымдама жобасы өңдеуші өнеркәсіп жобаларын 500 млрд теңгеден астам сомада қаржыландыруды көздейді. Тұжырымдама жобасы Қазақстанның өнеркәсіп құрылымын түбегейлі өзгертуге бағытталған, онда өңдеуші сектор негізгі орынды алады.[6]

Қазақстанда өңдеу өнеркәсібі бойынша 2022 жылға арналған **14** қондырғы үшін БҰЖ сәйкес бөлінген квоталар саны **8 019 802** бірлік квотаны құрайды (*25-кесте*). Бұл өткен жылмен салыстырғанда 2,02 % - ға аз (8 185 535). Бөлінген көміртек квоталарының ең көп саны «Стандарт Цемент» ЖШС-де байқалады (1 363 679). Ал гипсокартон парақтары мен құрғақ құрылыс қоспаларын шығаратын кәсіпорында бөлінген квоталардың ең аз саны байқалады (32 535). Кәсіпорындар бойынша бөлінген квоталардың орташа мәні 572 843 бірлікті құрайды.

25 - кесте. 2022 ж. өңдеуші өнеркәсіптегі қондырғыларға бөлінген көміртек квоталарының көлемі

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі
1	Стандартты Цемент	«Стандарт цемент» ЖШС	1 363 679
2	Семей цемент зауыты	«Семей цемент зауыты «өндірістік компаниясы» ЖШС	768 561
3	5 жол	«Карцемент» АҚ	794 889
4	6 жол	«Карцемент» АҚ	518 321
5	Гежуба Шиелі	«Компания ГежубаШиелі Цемент» ЖШС	413 115

[5] https://primeminister.kz/ru/news/po-itogam-2022-goda-vo-vseh-sektorah-obrabatyvayushchey-promyshlennosti-nablyudaetsya-pozitivnaya-tendenciya-rosta-110565

[6] https://primeminister.kz/ru/news/premer-ministr-v-kazakhstane-izmenitsya-struktura-promyshlennosti-23018

	Компаниясы цемент		
6	Бұқтырма цемент компаниясының цемент зауыты	«Бұқтырма цемент компаниясы» ЖШС	899 980
7	Шымкент цемент	«Шымкент цемент» АҚ	751 600
8	Клинкер мен цемент өндірісінің технологиялық желісі	«Жамбыл цемент өндірістік компаниясы» ЖШС	1 027 305
9	Sas-Tobe Technologies (SAS-Tobe Technologies)	«SAS-Tobe Technologies (САС-ТобеТехнолоджис)» ЖШС	268 967
10	«КаспийЦемент» Цемент зауыты	«Каспий Цемент» ЖШС	669 207
11	Гипсокартон парақтары мен құрғақ құрылыс қоспаларын шығаратын кәсіпорын	«Кнауф Гипс Қапшағай» ЖШС. Қатысатын кәсіпорын ДЭГ - Дойче ИнвестиционсундЭнтвиклунгсгезельшафтмбХ»	32 535
12	№ 4 Цех (кеңейтілген саз қиыршық тас және әк цехы)	«Стройдеталь» ЖШС	52 557
13	Силикат	«Силикат» ЖШС	41 670
14	Цемент зауыты	«Көкше-Цемент» ПО» ЖШС	417 417
Барлығы			**8 019 802**

Өңдеу өнеркәсібі бойынша CO_2 шығарындыларының жалпы көлемі **7 542 324** тоннаны құрайды (*26-кесте*). Өткен жылғы деректермен салыстырғанда бұл көрсеткіш 2,06% - ға төмендеді (7 701 269 тонна). «Стандарт Цемент» ЖШС ең көп мөлшерде CO_2 - 1 061 334 тонна тастады. 2021 жылмен салыстырғанда «Стандарт Цемент» ЖШС шығарындыларының көлемі 21,5% - ға (1 353 400,16 тонна) төмендеді. Ал көмірқышқыл газы шығарындыларының ең аз мөлшері гипсокартон парақтары мен құрғақ құрылыс қоспаларын шығаратын кәсіпорында байқалады (34 897 тонна). Кәсіпорын 2021 жылмен салыстырғанда (25 676,57 тонна) 26% - ға көп CO_2 шығарды. Көміртек квоталарының көлемінен айырмашылық 477 479 тоннаны құрайды (*12-сурет*).

26 - кесте. Өндеуші өнеркәсіпке бөлінген квоталары бар қондырғылардың тізбесі және олардың 2022 жылғы шығарындылары

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі	Жалпы көлем қондырғы бойынша CO_2 шығарындылары (өтеу)	Алынды	Айырмасы
1	Стандартты Цемент	«СтандартЦемент» ЖШС	1 363 679	1 061 334		302 345
2	Семей цемент зауыты	«Семей цемент зауыты «өндірістік компаниясы» ЖШС	768 561	683 290	56	85 271
3	5 жол	«Карцемент» АҚ	794 889	701 617	7 595	93 272
4	6 жол	«Карцемент» АҚ	518 321	543 193		- 24 872
5	Гежуба Шиелі цемент компаниясы	«Компания Гежуба Шиелі Цемент» ЖШС	413 115	568 262	82 528	- 155 146
6	Бұқтырма цемент компаниясының цемент зауыты	«Бұқтырма цемент компаниясы» ЖШС	899 980	879 492	50 301	20 488
7	Шымкент цемент	«Шымкентцемент» АҚ	751 600	822 271		- 70 671
8	Клинкер мен цемент өндірісінің технологиялық желісі	«Жамбыл цемент өндірістік компаниясы» ЖШС	1 027 305	906 509		120 796
9	САС-ТобеТехнолоджис (SAS-Tobe Technologies)	ТОО «SAS-Tobe Technologies (САС-ТобеТехнолоджис)»	268 967	214 292	68 526	54 675
10	«Каспий Цемент» Цемент Зауыты	«Каспий Цемент» ЖШС	669 207	617 816		51 392

11	Гипсокартон парақтары мен құрғақ құрылыс қоспаларын шығаратын кәсіпорын	«Кнауф Гипс Қапшағай. Қатысатын кәсіпорын ДЭГ - Дойче ИнвестиционсундЭнтвиклунгсгезельшафтмбХ» ЖШС	32 535	34 897		- 2 362
12	№ 4 Цех (кеңейтілген саз қиыршық тас және әк цехы)	«Стройдеталь» ЖШС	52 557	46 241	7 096	6 315
13	Силикат	«Силикат» ЖШС	41 670	70 829	19 494	- 29 160
14	Цемент зауыты	«Көкше-Цемент «ПО» ЖШС	417 417	392 280	2	25 137
Барлығы			**8 019 802**	**7 542 324**	**235 598**	**477 479**

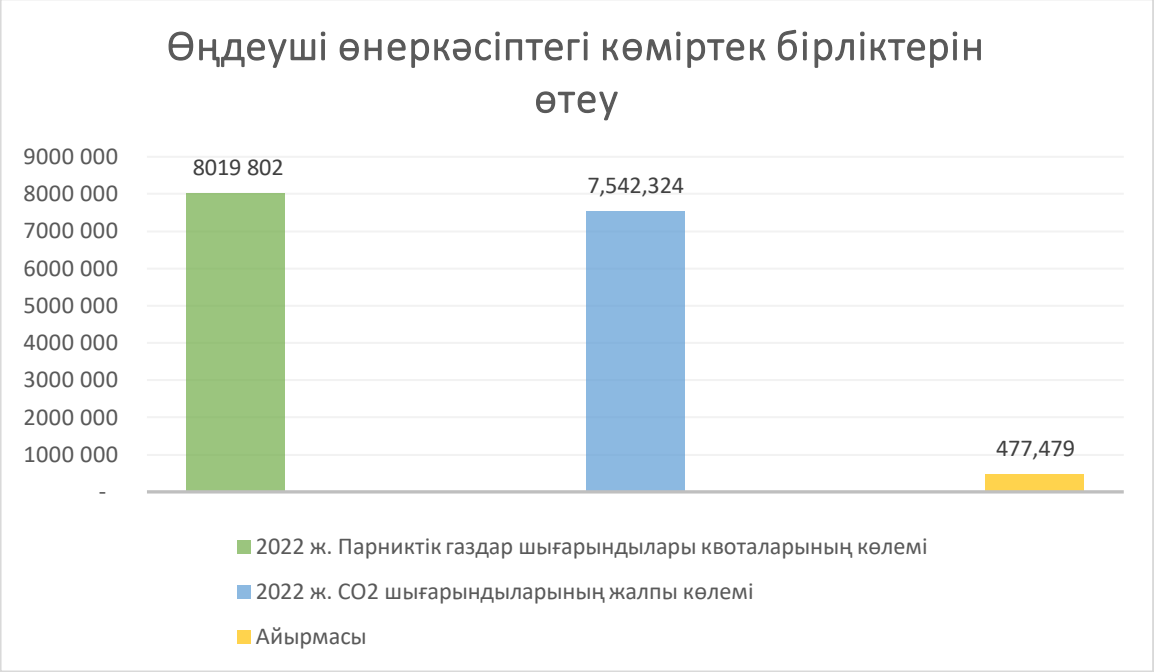

12 - сурет. Өңдеуші өнеркәсіптегі өтеу

2022 жылдың қорытындысы бойынша квоталарды алу жөніндегі қондырғылар операторларының тізімі бойынша жүргізілген есептеулер бойынша өңдеу өнеркәсібінде **235 598 тонна квота** алынды. Бұл 2021 жылы тәркіленгеннен 15,91 % - ға көп (203 246). Ең азы «Көкше-Цемент «ПО» ЖШС Цемент зауытынан тәркіленді (2), ал ең көбі ГежубаШиелі компаниясынан Цемент тәркіленді (82 528) (*27-кесте және 13-сурет*).

25 - кесте. Өңдеуші өнеркәсіптегі квоталарды алу 2022 ж.

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Алынды
1	Семей цемент зауыты	«Семей цемент зауыты «өндірістік компаниясы» ЖШС	56
2	5 жол	«Карцемент» АҚ	7 595
3	Гежуба Шиелі Компаниясы Цемент	«Компания ГежубаШиелі Цемент» ЖШС	82 528
4	Бұқтырма цемент компаниясының цемент зауыты	«Бұқтырма цемент компаниясы» ЖШС	50 301
5	Sas-Tobe Technologies (SAS-Tobe Technologies)	«Sas-Tobe Technologies (САС-ТобеТехнолоджис)» ЖШС	68 526
6	№ 4 Цех (кеңейтілген саз қиыршық тас және әк цехы)	«Стройдеталь» ЖШС	7 096
7	Силикат	«Силикат» ЖШС	19 494
8	Цемент зауыты	«Көкше-Цемент «ПО» ЖШС	2
Барлығы			**235 598**

13 - сурет. Өңдеуші өнеркәсіптегі квоталарды алу

Профициті бар қондырғылардың қорытынды саны - **670 559**, ал тапшылығы бар қондырғылардың саны **-428 678** (*28 және 29-кестелер*). Квоталарды алуды ескергенде жалпы баланс **241 881** құрайды, 2021 жылғы жалпы баланстан (281 020) 13,92% - ға аз.

28 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квоталары профициті бар қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы**
Цемент зауыты	«Көкше-Цемент «ӨБ» ЖШС	25 135
«КаспийЦемент» цемент зауыты	«КаспийЦемент» ЖШС	51 392
Семей цемент зауыты	«Семей цемент зауыты «өндірістік компаниясы» ЖШС	85 215
5 жол	«Карцемент» АҚ	85 677
Клинкер мен цемент өндірісінің технологиялық желісі	«Жамбыл цемент өндірістік компаниясы» ЖШС	120 796
Стандарт Цемент	«Стандарт Цемент» ЖШС	302 345
Барлығы		**670 559**

29 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квота тапшылығы бар қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы
Хеджуб Шиели Компаниясы Цемент	«Гежуба Шиелі Цемент Компаниясы» ЖШС	-237 674
Шымкентцемент	«Шымкентцемент» АҚ	-70 671
Силикат	«Силикат» ЖШС	-48 654
Бұқтырма цемент компаниясының цемент зауыты	«Бұқтырма цемент компаниясы» ЖШС	-29 813
6 жол	«Карцемент» АҚ	-24 872
Sas-Tobe Technologies (SAS-Tobe Technologies)	«Sas-Tobe Technologies (Sas-Tobe Technologies)» ЖШС	-13 851
Гипсокартон парақтары мен құрғақ құрылыс қоспаларын шығаратын кәсіпорын	«Кнауф Гипс Қапшағай» ЖШС. ДЭГ - Дойче қатысатын кәсіпорын Инвестициялар унд Энтвиклунгсгезельстафт мбХ»	-2 362
№ 4 Цех (кеңейтілген саз қиыршық тас және әк цехы)	«Стройдеталь» ЖШС	-781
Барлығы		**-428 678**

Көміртек квоталарын қайта бөлу

Есепті 2022 жылдың қорытындысы бойынша өңдеу өнеркәсібінде «Карцемент» АҚ-ға **24 872** квота мөлшерінде қайта бөлу жүзеге асырылды **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**. Бұл 2021 жылдың қорытындысы бойынша қайта бөлінгеннен 2 есе аз (47 948 квота).

«Карцемент» АҚ өзінің екі желісі арасында 24 872 көміртек квотасы мөлшерінде қайта бөлуді жүзеге асырды. Дәл осындай қайта бөлу өткен жылы 5-ші жол 47,948 квота 6-шы жолды (92,7% - ға артық) жылжытқан кезде болды (*30-кесте және 14-сурет*).

30 - кесте. Өңдеуші өнеркәсіптегі көміртек бірліктерін қайта бөлу

ӨҢДЕУШІ ӨНЕРКӘСІП		
Қондырғының атауы	**Кәсіпорынның атауы**	**Квоталарды қайта бөлу**
5 жол	«Карцемент» АҚ	-24 872
6 жол		24 872
Барлығы		**24 872**

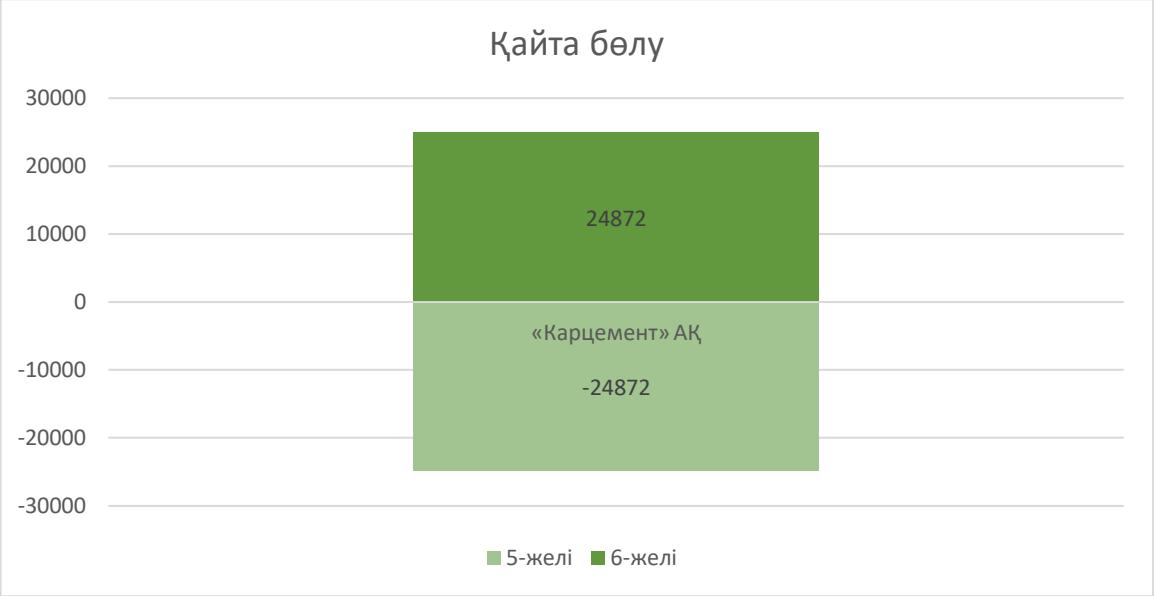

14 - сурет. Өңдеуші өнеркәсіптегі қайта бөлу

Қосымша көміртек квоталары

Өңдеу өнеркәсібі бойынша барлығы **614 575** қосымша квота берілді **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**. Бұл өткен жылғы берілген қосымша квоталар көлемінен 23,5 % - ға артық (497 427 квота). Гежуба Шиелі цемент компаниясы 373 641 қосымша квота алды. Ал № 4 цех «Стройдеталь» ЖШС 225,5 есе аз қосымша квота алды (1 657). Шымкент цемент 239 277 қосымша квота берілді (*31-кесте және 15-сурет*). Өткен жылы Шымкентцемент қосымша квоталарды 12,3% - ға аз алды (209 727).

31 - кесте. Өңдеуші өнеркәсіптегі қосымша квоталар

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	2022 жылға арналған көміртек квоталарының көлемі БҰЖ бойынша	Берілген қосымша квоталар	Санаттар
1	«Гежуба Шиелі Цемент Компаниясы» ЖШС	Гежуба Шиелі Компаниясы Цемент	413 115	373 641	Қуатты арттыру
2	«Стройдеталь» ЖШС	№ 4 Цех (кеңейтілген саз қиыршық тас және әк цехы)	52 557	1 657	Қуатты арттыру
3	«Шымкентцемент» АҚ	Шымкентцемент	751 600	239 277	Қуатты арттыру
Барлығы				**614 575**	

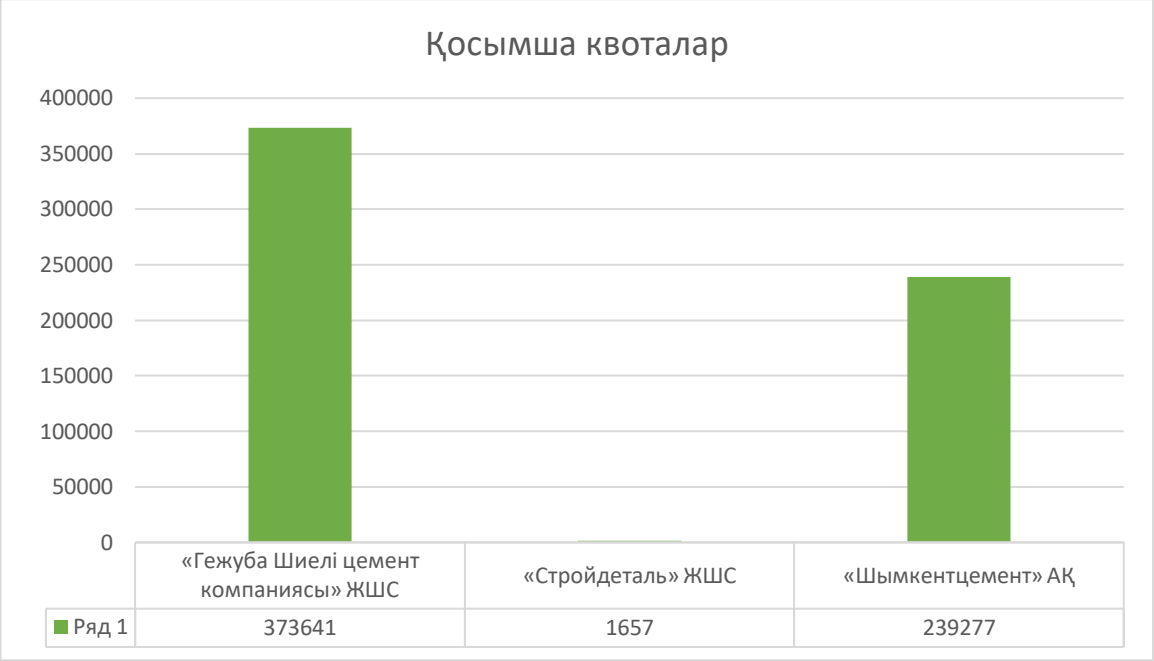

15 - сурет. Өңдеуші өнеркәсіптегі қосымша квоталар

Көміртек квоталарын сатып алу / сату

Өңдеу өнеркәсібі бойынша барлығы **29 813** квота көлемінде сату/сатып алу жүргізілді **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**.

«КаспийЦемент» цемент зауыты Бұқтырма цемент компаниясының цемент зауытына 29 813 көміртек бірлігін сатты. Сатып алу-сату бағасы 450 теңгені құрады (*32-кесте және 16-сурет*).

32 - кесте. Өңдеуші өнеркәсіптегі сатып алу / сату

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Сату	Сатып алу	Сатып алу-сату бағасы
1	«КаспийЦемент» ЖШС	«КаспийЦемент» цемент зауыты	29 813		450
	«Бұқтырма цемент компаниясы» ЖШС	Бұқтырма цемент компаниясының цемент зауыты		29 813	450
Барлығы			**29 813**	**29 813**	

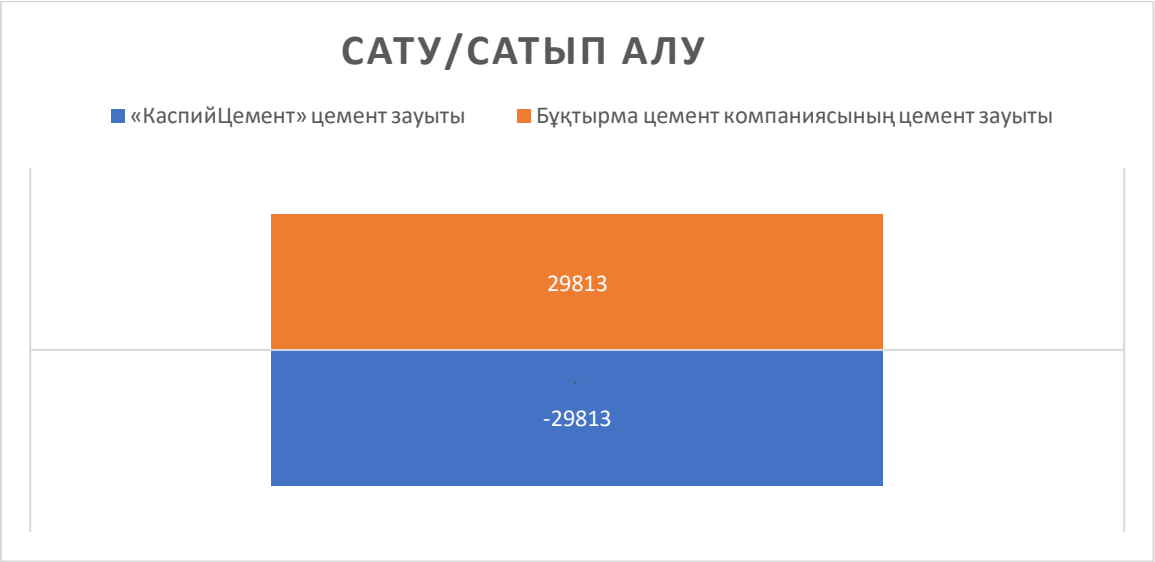

16 - сурет. Өңдеуші өнеркәсіптегі сауда-саттық

Мұнай-газ және металлургия өнеркәсібі бойынша квоталарды алуды ескергенде теңгерімнің өсуі байқалады, қалған өнеркәсіптер бойынша 2021 жылмен салыстырғанда теңгерімнің төмендеуі байқалады (*33-кесте*).

33 - кесте. Экономиканың барлық реттелетін секторы бойынша квоталарды алуды ескергендегі теңгерім

Экономиканың реттелетін секторы	Пайда	Тапшылық	Квоталарды алуды ескергендегі теңгерім 2022	Квоталарды алуды ескергендегі теңгерім 2021	Көрсеткіш-тері %
Электрэнергетикалық өнеркәсіп	3 586 790	-8 964 273	- 5 377 484	- 4 048 196,22	32,84
Тау-кен қазу өнеркәсібі	3 996 967	-151 915	3 845 052	3 945 732	-2,55
Металлургия өнеркәсібі	1 443 593	-534 580	909 013	687 305	32,25
Өңдеуші өнеркәсіп	670 559	-428 678	241 881	281 020	-13,92
Мұнай-газ өнеркәсібі	3 712 153	-1 635 711	2 076 443	1 644 049,65	26,3
Химия өнеркәсібі	175 471	-129 291	46 181	146 410,31	-68,46

Өңдеуші өнеркәсіпте 3 қондырғы 2022 жылғы есепті жылдағы көміртегі квоталарын өтемеді (**2023 ж. 30 қазан деректері бойынша**) (34-кесте).

34 - кесте. Өңдеу өнеркәсібіндегі өтелмеген квоталары бар қондырғылардың тізімі

№	Қондырғының атауы	Орнату операторының атауы	Өтелмеген квоталар	Барлығы
1	Sas-Tobe Technologies (SAS-Tobe Technologies)	«Sas-Tobe Technologies (Sas-Tobe Technologies)» ЖШС	- 13 851	**- 13 851**
2	Гипсокартон парақтары мен құрғақ құрылыс қоспаларын шығаратын кәсіпорын	«Кнауф Гипс Қапшағай «ЖШС. ДЭГ - Дойче қатысатын кәсіпорын Инвестициялар унд Энтвиклунгсгезельстафт мбХ»	- 2 362	**- 2 362**
3	Силикат	«Силикат» ЖШС	- 48 653	**- 48 653**

6. Мұнай-газ өнеркәсібі

Мұнай-газ өнеркәсібі - бұл газ және мұнай кен орындарын барлауды, іздестіру жұмыстарын жүргізуді, ұңғымаларды бұрғылауды, мұнай мен газ өндіруді, құбырларды төсеу арқылы өндірілген ресурстарды тасымалдауды ұйымдастыруды қамтитын ауыр индустрия салаларының бірі.

ҚР-дағы мұнай және газ секторы экономиканың негізгі салаларының бірі болып табылады, өйткені өндіру көлемі орасан зор сандарға ие.

Қазақстанның мұнай секторы негізінен елдің батысында шоғырланған 200-ден астам кен орындарымен ұсынылған. Ел жыл сайын шамамен 78-80 миллион тонна мұнай өндіреді, кеңейту жобалары аяқталғаннан кейін 2025 жылға қарай өндірістің максималды деңгейі 110 миллион тоннаға жетуі мүмкін.[7]

Қазақстанда көмірсутектерді негізгі өндіру үш ірі кен орнына шоғырланған: Теңіз, Қарашығанақ және Қашаған, оларды әзірлеуді трансұлттық тігінен интеграцияланған компаниялардың қатысуымен құрылған консорциумдар жүзеге асырады.

Ірі кен орындары бойынша өндірісті қолдау және ұлғайту үшін өндірудің қол жеткізілген деңгейін кеңейту және ұзарту жобалары іске асырылуда.

35 кестеде мұнай-газ өнеркәсібіндегі 2022 жылға арналған көміртек квоталарының көлемі келтірілген.

35 - кесте. 2022 ж. Мұнай-газ өнеркәсібіндегі қондырғыларға бөлінген көміртек квоталарының көлемі

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі
1	Айранкөл	«Каспиймұнай» АҚ	55 548
2	Қарақұдықмұнай	«Қарақұдықмұнай» ЖШС	26 427
3	Ақшабұлақ	«Қазгермұнай «бірлескен кәсіпорны» ЖШС	217 298
4	Buzachi Операциясы (Buzachi Операциясы)	«Buzachi Operating Ltd» Филиалы (Buzachioperatingltd)	215 209
5	Ком-мунай	«Ком-Мұнай» ЖШС	12 593
6	ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз	«ПетроҚазақстанҚұмкөлРесорсиз» АҚ	289 597
7	«Кеңқияқ Мұнай» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы	«СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	107 324
8	«Октябрьскнефть» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы		467 725
9	Жаңажол мұнай-газ өңдеу		635 560

[7] https://halykfinance.kz/research/47-neftegazovyy-sektor-v-ekonomike-kazahstana.html

	кешені		
10	«Ақтөбеэнерго Мұнай» басқармасы (газтурбиналық электр станциясы - 45)		57 562
11	«Ақтөбеэнерго Мұнай» басқармасы (бу турбиналы электр станциясы - 160)		609 928
12	«Доссормұнайгаз» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы	«Ембімұнайгаз» АҚ	24 472
13	«Жылыоймұнайгаз» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы		80 848
14	«Жайықмұнайгаз» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы		61 972
15	«Қайнармұнайгаз» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы		31 321
16	Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б. В.	Қарашығанақ Петролиум АОЗТ Оперейтинг Б. В. (Қазақ филиалы)	2 334 396
17	Өзенмұнайгаз	«Өзенмұнайгаз» АҚ	377 179
18	Маңғыстаумұнайгаз	«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ	668 243
19	Куатамлонмунай	«Қуатамлонмұнай» ЖШС бірлескен кәсіпорны	54 860
20	Теңізшевройл	«ТЕҢІЗШЕВРОЙЛ» ЖШС	4 910 999
21	СНПС -АйДанМұнай	«СНПС - Мұнай АҚ» АҚ	11 203
22	Батыс Тұзкөл, Кетеказған	«Тұзкөл Мұнай Газ Оперейтинг» ЖШС	25 106
23	Жайықмұнай	«Жайықмұнай» ЖШС	209 803
24	Қазақойл Ақтөбе	«ҚазақОйлАқтөбе» ЖШС	107 213
25	Кенлык	«САУТС-ОЙЛ» ЖШС	14 352
26	Қаражанбасмұнай	«Қаражанбасмұнай» АҚ	1 091 055
27	Павлодар мұнай-химия зауыты	«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС	1 200 354
28	ПетроҚазақстан Ойл Продактс	«Петроказахстанойл Продактс» ЖШС	1 041 517
29	Атырау мұнай өңдеу зауыты	«Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС	1 593 272
30	Ақтау битум өндіретін мұнай өңдеу зауыты	«CaspiBitum «бірлескен кәсіпорны» ЖШС	158 068
31	Конденсат	«Конденсат» АҚ	83 570
32	Қазақ газ өңдеу зауыты	«Қазақ газ өңдеу зауыты» ЖШС	281 839
33	Каспий Құбыр Консорциумы-К	«Каспий Құбыр Консорциумы – К» АҚ	49 822
34	Мұнай айдау станциясы. А. Құлтұмиева Құлсары мұнай құбыры басқармасы	«ҚазТрансОйл» АҚ	25 319
35	«Орал» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы	«ИнтерГазОрталықАзия» АҚ	80 992

36	«Атырау» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		204 742
37	«Ақтау» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		196 902
38	«Ақтөбе» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		144 813
39	«Шымкент» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		42 542
40	«Қызылорда» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		89 149
41	Көкжиде, Құмсай, Мортук	«ҚМК Мұнай» АҚ	29 296
42	Кен-Сарыарқа	«Кен-Сары» ЖШС	20 373
43	Солтүстік Каспий Оперейтинг Компаниясы Н. В.	«Норт Каспиан Оперейтинг Компаниясы Н.В.» компаниясы	3 456 459
44	«Бейнеу-Бозой-Шымкент» магистральдық газ құбыры	«Бейнеу-Шымкент» Газ Құбыры" ЖШС	8 162
45	№ 1 Бозой компрессорлық станциясы		92 396
46	Теңіз, соның ішінде блокогай	«Қожан» АҚ	33 166
47	«Тоталь Е энд П ДунгаГмбХ» филиалы	ҚР-дағы «Тотал Е энд П ДунгаГмбХ» филиалы	70 437
48	Сутегі өндірісі қондырғысы	«Эр Ликид Мұнайхазы» ЖШС	153 803
49	«Қазақстан – Қытай» Магистральдық Газ Құбыры	«Азиялық газ құбыры» ЖШС	1 284 365
Барлығы:			**23 039 146**

Қазақстанда мұнай-газ өнеркәсібі бойынша БҰЖ сәйкес бөлінген квоталар саны 2022 жылға арналған **49 қондырғы** үшін **23 039 146** бірлік квотаны құрайды.

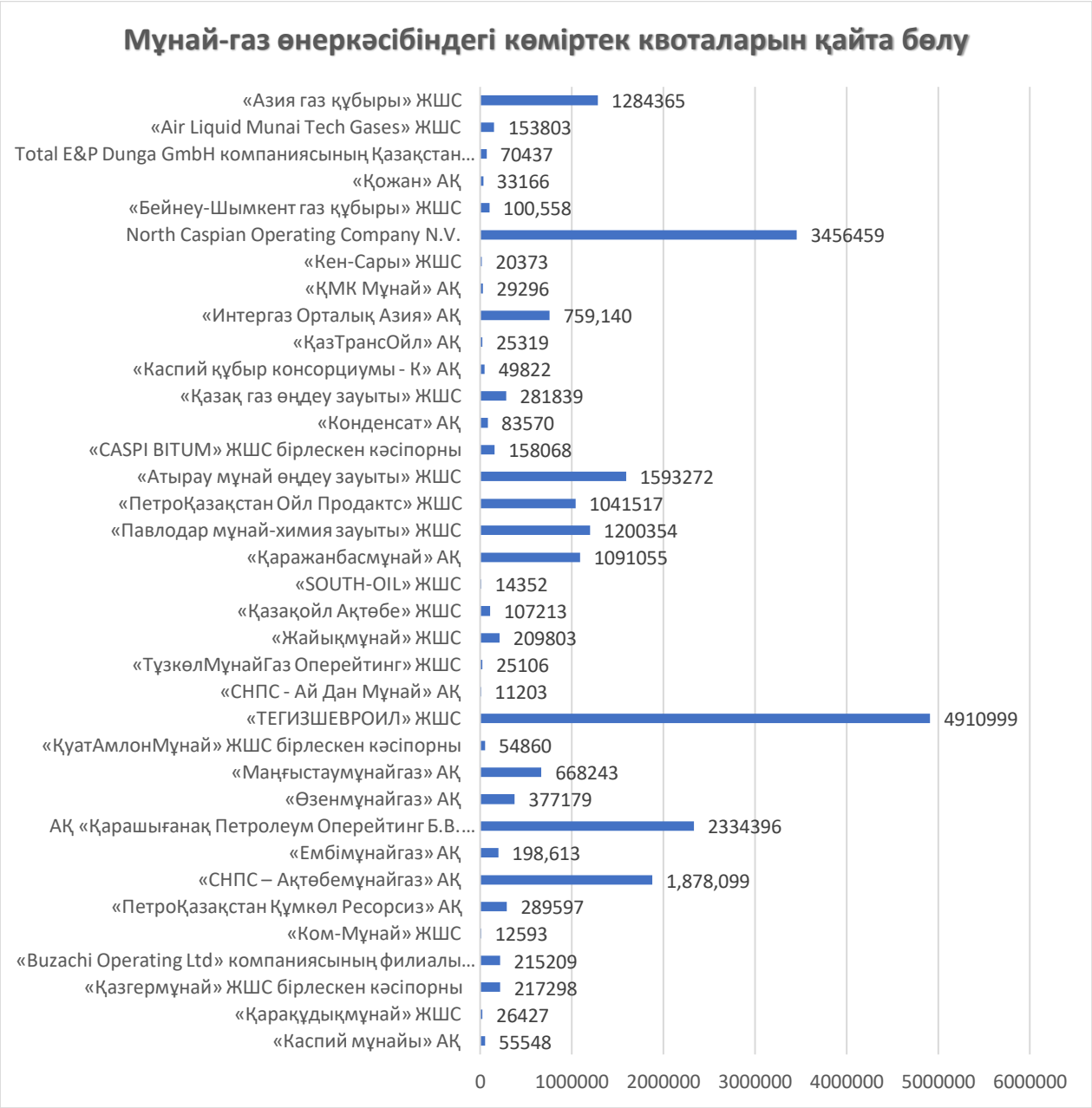

17 - сурет. Мұнай-газ өнеркәсібі бойынша 2022 жылға арналған квоталарды бөлудің салыстырмалы кестесі, тонна CO_2

Мұнай газ өнеркәсібінде 2022 жылы көміртек квоталарының көлемі ең көп компанияларда байқалады: «Теңізшевройл» ЖШС (4 910 999 тонна), «Норт Каспиан Оперейтинг Компани Н.В.» (3 456 459 тонна) және АОЗТ Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б. В. (2 334 396 тонна) (*17-сурет*).

Мұнай-газ өнеркәсібі бойынша CO_2 шығарындыларының жалпы көлемі **19 546 927** тоннаны құрайды. «Теңізшевройл» ЖШС ең көп CO_2 - 3 663 073 тоннаны лақтырды. Ал көмірқышқыл газы шығарындыларының ең аз саны «Интергаз Орталық Азия» АҚ «Шымкент» магистральдық газ құбырлары басқармасында байқалады (2 530 тонна).

Төменде 36-кестеде көміртек квотасының жалпы көлемі және мұнай-газ өнеркәсібіндегі қондырғылардың нақты шығарындылары және олардың арасындағы айырмасы көрсетілген.

36 - кесте. Мұнай-газ өнеркәсібіне бөлінген квоталары бар қондырғылардың тізбесі және олардың 2022 ж. шығарындылары

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі	Жалпы көлемі қондырғы бойынша CO_2 шығарындылары (өтеу)	Алынды	Айырмасы
1	Айранкөл	«Каспиймұнай» АҚ	55 548	46 690		8 858
2	Қарақұдықмұнай	«Қарақұдықмұнай» ЖШС	26 427	33 451	10 992	-7 024
3	Ақшабұлақ	«Қазгермұнай «бірлескен кәсіпорны» ЖШС	217 298	21 120	112 962	196 178
4	Buzachi Operating (БузачиОперейтинг)	«Buzachi Operating Ltd» Филиалы (БузачиОперейтингЛтд)	215 209	106 314	14 213	108 894
5	Ком-мунай	«Ком-Мұнай» ЖШС	12 593	32 168	2 946	-19 575
6	Петро Қазақстан Құмкөл Ресорсиз	«ПетроҚазақстанҚұмкөлРесорсиз» АҚ	289 597	343 329	40 070	-53 732
7	«Кеңқияқнефть» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы	«СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	107 324	148 378	7 652	-41 054
8	«Октябрьскнефть» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы		467 725	313 374	145 686	154 351
9	Жаңажол мұнай-газ өңдеу кешені		635 560	461 806		173 754
10	«Ақтөбеэнергонефть» басқармасы (газтурбиналық электр станциясы		57 562	65 605	32 148	-8 043
11	«Ақтөбеэнергонефть» басқармасы (бу турбиналы электр станциясы		609 928	570 262	21 391	39 667

12	«Доссормұнайгаз» Мұнай	«Ембімұнайгаз» АҚ	24 472	37 896	2 454	-13 423
13	«Жылыоймұнайгаз» Мұнай		80 848	80 577	10 971	271
14	«Жайықмұнайгаз» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы		61 972	52 373	8 585	9 599
15	«Қайнармұнайгаз» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы		31 321	32 144		-823
16	Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б. В.	Қарашығанақ Петролеум АОЗТ Оперейтинг Б. В. (қазақстандық филиал)	2 334 396	1 828 569	24 879	505 827
17	Өзенмұнайгаз	«Өзенмұнайгаз» АҚ	377 179	479 112	7 421	-101 933
18	Маңғыстаумұнайгаз	«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ	668 243	690 829	3 284	-22 586
19	Куатамлонмунай	«Қуатамлонмұнай» бірлескен кәсіпорны ЖШС	54 860	46 984	45 590	7 876
20	Теңізшевройл	«ТЕҢІЗШЕВРОЙЛ» ЖШС	4 910 999	3 663 073	46 653	1 247 926
21	СНПС – АйДанМұнай	«СНПС - Мұнай АҚ» Ақ	11 203	17 412	6 198	-6 209
22	Батыс Тұзкөл, Кетеказған	«ТузкольМунайГазОперейтинг» ЖШС	25 106	51 354		-26 248
23	Жайықмұнай	«Жайықмұнай» ЖШС	209 803	165 883	49 895	43 920
24	Қазақойл Ақтөбе	«ҚазақОйлАқтөбе» ЖШС	107 213	124 534		-17 321
25	Кенлык	«САУТС-ОЙЛ» ЖШС	14 352	78 613		-64 261
26	Қаражанбасмұнай	«Қаражанбасмұнай» АҚ	1 091 055	865 471	2 949	225 584
27	Павлодар мұнай-химия зауыты	«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС	1 200 354	923 863		276 491
28	ПетроҚазақстан Ойл Продактс	«Петроказахстройпродактс» ЖШС	1 041 517	1 418 329	37 194	-376 812
29	Атырау мұнай өңдеу зауыты	«Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС	1 593 272	1 644 801	8 461	-51 529
30	Ақтау битум өндіретін мұнай өңдеу зауыты	«CaspiBitum «бірлескен кәсіпорны» ЖШС	158 068	40 123		117 945

31	Конденсат	«Конденсат» АҚ	83 570	91 472	70 040	-7 902
32	Қазақ газ өңдеу зауыты	«Қазақ газ өңдеу зауыты» ЖШС	281 839	120 698	150 199	161 141
33	Каспий Құбыр Консорциумы-К	«Каспий Құбыр Консорциумы – К» АҚ	49 822	51 279		-1 457
34	Мұнай айдау станциясы. А. Құлтұмиева Құлсары мұнай құбыры басқармасы	«ҚазТрансОйл» АҚ	25 319	28 142		-2 823
35	«Орал» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы	«ИнтерГазОрталықАзия» АҚ	80 992	3 495	79 162	77 497
36	«Атырау» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		204 742	116 566	90 336	88 176
37	«Ақтау» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		196 902	185 352	10 852	11 550
38	«Ақтөбе» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		144 813	169 976		-25 163
39	«Шымкент» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		42 542	2 530	40 638	40 012
40	«Қызылорда» Магистральдық Газ Құбырлары Басқармасы		89 149	28 412	61 919	60 737
41	Көкжиде, Құмсай, Мортук	«ҚМК Мұнай» АҚ	29 296	145 565	3 618	-116 269
42	Кен-Сарыарқа	«Кен-Сары» ЖШС	20 373	32 146		-11 773
43	Солтүстік Каспий Оперейтинг Компаниясы Н. В.	«Норт Каспиан Оперейтинг Компани Н.В.» компаниясы	3 456 459	2 332 415	169 045	1 124 044
44	«Бейнеу-Бозой-Шымкент» магистральдық газ құбыры	«Бейнеу-Шымкент «Газ Құбыры» ЖШС	8 162	291 568		-283 406
45	№ 1 Бозой компрессорлық станциясы		92 396	171 639		-79 243
46	Теңіз, оның ішінде Огайо блогы	«Қожан» АҚ	33 166	33 130		36
47	«Тоталь Е энд П ДунгаГмбХ»	ҚР-дағы «Тоталь Е энд П	70 437	46 602	4 228	23 835

	филиалы	ДунгаГмбХ» филиалы				
48	Сутегі өндірісі қондырғысы	«Эр Ликид Нефтегаз» ЖШС	153 803	115 688		38 115
49	«Қазақстан – Қытай» Магистральдық Газ Құбыры	«Азиатгазпровод» ЖШС	1 284 365	1 195 817	93 145	88 548
Барлығы:			**23 039 146**	**19 546 927**	**1 415 776**	**3 492 219**

Жоғарыда келтірілген кестеде мұнай-газ өнеркәсібі бойынша 2022 жылғы деректер қондырғылардың барлық шығарындыларының сомасы бөлінген көміртек квоталарының жалпы сомасынан аспағанын көрсетеді (*18-сурет*).

18 - сурет. Мұнай-газ өнеркәсібіндегі көміртек бірліктерін өтеу

Мұнай-газ өнеркәсібіндегі 2022 жылдың қорытындысы бойынша квоталарды алу жөніндегі қондырғылар операторларының тізбесі төмендегі 37-кестеде келтірілген. Бұл талдауда Ұлттық көміртек квоталары жоспары аясында квоталанатын 24 компания ұсынылды. Мұнай газ өнеркәсібіндегі қондырғылар операторларының тізімі бойынша жүргізілген есептеулер бойынша **1 415 776 тонна квота** алынды.

37 - кесте. Мұнай-газ өнеркәсібіндегі квоталарды алу 2022 ж.

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Алынды
1	«Қарақұдықмұнай» ЖШС	Қарақұдықмұнай	10992
2	«Қазгермұнай «бірлескен кәсіпорны» ЖШС	Ақшабұлақ	112 962
3	«Buzachi Operating Ltd» компаниясының филиалы (Buzachi Operating Ltd)	Buzachi Операциясы (Buzachi Operating Ltd)	14 213
4	«КОМ-МҰНАЙ» ЖШС	Ком-мунай	2 946
5	«ПетроҚазақстанҚұмкөлРесорсиз» АҚ	ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз	40 070
6	«СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	«Кеңқияқнефть» Мұнай	7 652
		«Октябрьскнефть» Мұнай	145 686
		«Ақтөбеэнергонефть» басқармасы (газтурбиналық электр станциясы - 45)	32 148
		«Ақтөбеэнергонефть»	21 391

		басқармасы (бу турбиналы электр станциясы - 160)	
7	«Ембімұнайгаз» АҚ	«Доссормұнайгаз» Мұнай	2 454
		«Жылыоймұнайгаз» Мұнай	10 971
		«Жайықмұнайгаз» Мұнай	8 585
8	«Қарашығанақ Петролеум Оперейтинг б.В.» АОЗТ	Қарашығанақ Петролиумы Оперейтинг Б. В.	24 879
9	«Өзенмұнайгаз» АҚ	Өзенмұнайгаз	7 421
10	«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ	Маңғыстаумұнайгаз	3 284
11	«Қуатамлонмұнай» ЖШС бірлескен кәсіпорны	Куатамонмунай	45 590
12	«Теңізшевройл» ЖШС	Теңізшевройл	46 653
13	«СНПС - Мұнай АҚ» АҚ	СНПС -АйДанМұнай	6 198
14	«Жайықмұнай» ЖШС	Жайықмай	49 895
15	«Қаражанбасмұнай» АҚ	Қаражанбасмұнай	2 949
16	«Петро Казахстан Ойл Продактс» ЖШС	Петро Қазақстан Ойл Продактс	37 194
17	«Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС	Атырау мұнай өңдеу зауыты	8 461
18	«Конденсат» АҚ	Конденсат	70 040
19	«Қазақ газ өңдеу зауыты» ЖШС	Қазақ газ өңдеу зауыты	150 199
20	«ИнтерГазОрталықАзия» АҚ	«Орал» Магистральдық Газ құбырлары басқармасы	79 162
		«Атырау» Магистральдық Газ құбырлары басқармасы	90 336
		«Ақтау» Магистральдық Газ құбырлары басқармасы	10 852
		«Шымкент» Магистральдық Газ құбырлары басқармасы	40 638
		«Қызылорда» Магистральдық Газ құбырлары басқармасы	61 919
21	«ҚМК Мұнай» АҚ	Көкжиде, Құмсай, Мортук	3 618
22	«Норт Каспиан Оперейтинг Компаниясы Н.В.» Компаниясы	Солтүстік Каспий Оперейтинг Компаниясы Н. В.	169 045
23	ҚР-дағы «Тотал Е энд П ДунгаГмбХ» филиалы	Сутегі өндірісі қондырғысы	4 228
24	«Азиялық газ құбыры» ЖШС	«Қазақстан – Қытай» магистральдық газ құбыры	93 145
Барлығы:			**1 415 776**

Квоталарды алу бойынша 2022 жылдың қорытындысы бойынша мұнай-газ өнеркәсібінде «Интергаз Орталық Азия» АҚ (282 907) компаниясынан ең көп тәркіленді, ал ең азы «КОМ-Мұнай» ЖШС-нен (2 946) тәркіленді (*19-сурет*).

19 - сурет. Мұнай-газ өнеркәсібінде квоталарды алу жөніндегі салыстырмалы кесте

Мұнай-газ өнеркәсібіндегі CO_2 квоталары тапшылығының деректері квоталарды алуды ескергенде 38-кестеде келтірілген, онда тапшылықтың жалпы көлемі **1 635 711 квотаны** құрайды.

38 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квота тапшылығы бар қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы
ПетроҚазақстан Ойл Продактс	«ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС	-414 006
«Бейнеу-Бозой-Шымкент» магистральдық газ құбыры	«Бейнеу-Шымкент «Газ Құбыры» ЖШС	-283 406
Көкжиде, Құмсай, Мортук	«ҚМК Мұнай» АҚ	-119 887
Өзенмұнайгаз	«Өзенмұнайгаз» АҚ	-109 354
«ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз» АҚ	ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз	-93 802
№ 1 Бозой компрессорлық станциясы	«Бейнеу-Шымкент «Газ Құбыры» ЖШС	-79 243

Конденсат	«Конденсат» АҚ	-77 942
Кенлык	«САУТС-ОЙЛ» ЖШС	-64 261
Атырау мұнай өңдеу зауыты	«Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС	-59 990
«Кеңқияқнефть2» мұнай-газ өндіру басқармасы	«СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	-48 706
«Ақтөбеэнергонефть» басқармасы (газтурбиналық электр станциясы - 45)	«СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	-40 191
Куатамлонмунай	«Қуатамлонмұнай» бірлескен кәсіпорны ЖШС	-37 714
Батыс Тұзкөл, Кетеказған	«ТузкольМунайГаз Оперейтинг» ЖШС	-26 248
Маңғыстаумұнайгаз	«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ	-25 870
«Ақтөбе» магистральдық газ құбырлары басқармасы	«Интергаз Орталық Азия» АҚ	-25 163
Ком-мунай	«Ком-Мұнай» ЖШС	-22 521
Қарақұдықмұнай	«Қарақұдықмұнай» ЖШС	-18 016
Қазақойл Ақтөбе	«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС	-17 321
«Доссормұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы	«Ембімұнайгаз» АҚ	-15 877
SNPS-Ай Дан Мунай	«СНПС-Ай Дан Мұнай» АҚ	-12 407
Кен-Сарыарқа	«Кен-Сары» ЖШС	-11 773
«Жылыоймұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы	«Ембімұнайгаз» АҚ	-10 700
Жайықмұнай	«Жайықмұнай» ЖШС	-5 975
«Қазақстан – Қытай» магистральдық газ құбыры	«Азиялық газ құбыры» ЖШС	-4 597
Мұнай айдау станциясы. А. Құлтұмиева Құлсарин мұнай құбыры	«ҚазТрансОйл» АҚ	-2 823
«Атырау» магистральдық газ құбырлары басқармасы	«Интергаз Орталық Азия» АҚ	-2 160
«Орал» магистральдық газ құбырлары басқармасы	«Интергаз Орталық Азия» АҚ	-1 665
Каспий Құбыр Консорциумы-К	«Каспий Құбыр Консорциумы – К» АҚ	-1 457
«Қызылорда» магистральдық газ құбырлары басқармасы	«Интергаз Орталық Азия» АҚ	-1 182
«Қайнармұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы	«Ембімұнайгаз» АҚ	-823
«Шымкент» магистральдық газ құбырлары басқармасы	«Интергаз Орталық Азия» АҚ	-626
Барлығы		**-1 635 711**

2022 жылдың қорытындысы бойынша CO_2 квота тапшылығы бойынша жүргізілген есептеулерге сәйкес, мұнай-газ өнеркәсібінде «Каспий Құбыр Консорциумы – К» АҚ қондырғысының операторын квоталарды алуды ескергенде тапшылықтың ең аз көлемі (1 457), ал ең үлкені – «ПетроҚазақстан Ойл Продактс» ЖШС (414 006) (*20-сурет*).

20 - сурет. Мұнай-газ өнеркәсібіндегі көміртек бірліктерінің тапшылығы

39-кестеде **3 712 153 Т** CO_2 тең квоталарды алуды ескергенде мұнай-газ өнеркәсібіндегі CO_2 квоталарының профициті бар қондырғылар операторларының тізімі келтірілген.

39 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квоталары профициті бар қондырғылар операторларының тізбесі

Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы
Теңіз, оның ішінде Огайо блогы	«Қожан» АҚ	36
«Ақтау» магистральдық газ құбырлары басқармасы	«Интергаз Орталық Азия» АҚ	698
«Жайықмұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы	«Ембімұнайгаз» АҚ	1 014
«Октябрьскнефть» мұнай-газ өндіру басқармасы	«СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	8 665
Айранкөл	«Каспий мұнай» АҚ	8 858
Қазақ газ өңдеу зауыты	«Қазақ газ өңдеу зауыты» ЖШС	10 942
Мұнай айдау станциясы.А. Құлтұмиева Құлсары мұнай құбыры басқармасы	«ҚазТрансОйл» АҚ	13 248
«Ақтөбеэнергонефть» басқармасы (бу турбиналы электр станциясы - 160)	«СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	18 276
«Тоталь Е энд П Дунга ГмбХ» филиалы	ҚР-дағы «Тотал Е энд П Дунга ГмбХ» филиалы	19 607
Сутегі өндірісін орнату	«Эр Ликид Мұнайхазы» ЖШС	38 115
Ақшабұлақ	«Қазгермұнай «бірлескен кәсіпорны» ЖШС	83 216
Buzachi Операциясы (Buzachi Операциясы)	«Buzachi Operating Ltd» компаниясының филиалы (Buzachi Operating Ltd)	94 681
Ақтау битум өндіретін мұнай өңдеу зауыты	«CASPI BITUM «бірлескен кәсіпорны» ЖШС	117 945
Жаңажол мұнай-газ өңдеу кешені	«СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	173 754
Қаражанбасмұнай	«Қаражанбасмұнай» АҚ	222 635
Павлодар мұнай-химия зауыты	«Павлодар мұнай-химия зауыты» ЖШС	276 491
Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б. В.	Қарашығанақ Петролеум АОЗТ Оперейтинг Б. В. (қазақстандық филиал)	480 948
Солтүстік Каспий Оперейтинг Компаниясы Н. В.	«Норт Каспиан Оперейтинг Компаниясы Н.В.» Компаниясы	954 999
Теңізшевройл	«ТЕҢІЗШЕВРОЙЛ» ЖШС	1 201 273
Барлығы		**3 712 153**

2022 жылдың қорытындысы бойынша CO_2 квоталарының профициті бойынша жүргізілген есептеулерге сәйкес мұнай-газ өнеркәсібінде «Қожан» АҚ уоператорын квоталарды алуды ескергенде квоталар қалдығы ең аз (36),

ал «Теңізшевройл» ЖШС-нен квоталарды алуды ескергенде квоталар қалдығы ең көп (1 201 273) (*21-сурет*).

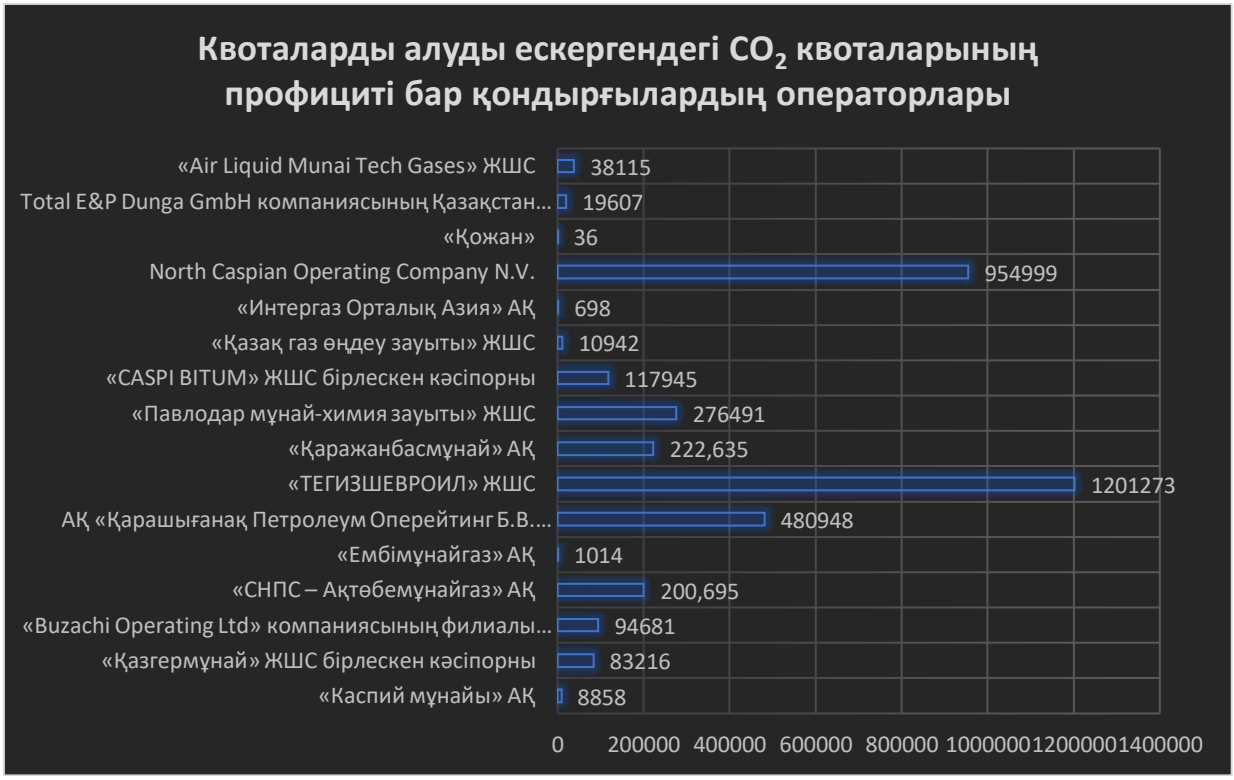

21 - сурет. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квоталарының профициті

Мұнай-газ өнеркәсібінде 2022 жылдың қорытындысы бойынша көміртек квоталарын қайта бөлу жөніндегі деректер төмендегі 40-кестеде келтірілген **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**.

40 - кесте. Мұнай-газ өнеркәсібінде көміртек квоталарын қайта бөлу

Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	Квоталарды қайта бөлу
«Доссормұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы	«Ембімұнайгаз» АҚ	15 878
«Жылыоймұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы		-15 687
«Жайықмұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы		- 1 014
«Қайнармұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы		823
Барлығы		**16 701**

Есепті 2022 жылдың қорытындысы бойынша мұнай-газ өнеркәсібінде **«Ембімұнайгаз» АҚ** қондырғылары («Доссормұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы, «Жылыоймұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы,

«Жайықмұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы және «Қайнармұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы) арасында **16 701 квота** мөлшерінде қайта бөлу жүзеге асырылды.

Қондырғылардың қуаттылығының артуына байланысты мұнай-газ өнеркәсібіндегі 16 кәсіпорын 2022 жылға **1 661 328 қосымша квота** алды (*22-сурет*).

22 - сурет. 2022 жылға берілген қосымша квоталар көлемі бар операторлар

Төменде қосымша көміртек квоталарының көлемін алған квоталау субъектілерінің тізімі бар кесте келтірілген (*41-кесте*) **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**.

41 - кесте. 2022 жылға қосымша квоталар көлемі берілген қондырғылар операторларының тізбесі

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	БҰЖ бойынша 2022 жылға арналған көміртек квоталарының көлемі	Берілген қосымша квоталар көлемі	Санат
1.	«Қарақұдықмұнай» ЖШС	Қарақұдықмұнай	26 427	23 608	қуатты арттыру
2.	«Ком-нефт» ЖШС	Ком-мунай	12 593	22 521	қуатты арттыру
3.	«Петроказахкумкорлресорсез» АҚ	ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз	289 597	144 912	қуатты арттыру

4.	«Теңізшевройл» ЖШС	Теңізшевройл	4 910 999	3 699	қуатты арттыру
5.	«Тузколь Мунай Газ Оперейтинг» ЖШС	Батыс Тұзкөл, Кетеказған	25 106	30 180	қуатты арттыру
6.	«Жайықмұнай» ЖШС	Жайықмұнай	209 803	14 937	қуатты арттыру
7.	«ҚазақОйлАқтөбе» ЖШС	Қазақойл Ақтөбе	107 213	23 512	қуатты арттыру
8.	«САУТС-ОЙЛ» ЖШС	Кенлык	14 352	44 981	қуатты арттыру
9.	«Петроказахстаной л Продактс» ЖШС	ПетроҚазақстан Ойл Продактс	1 041 517	521 553	қуатты арттыру
10.	«Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС	Атырау мұнай өңдеу зауыты	1 593 272	72 192	қуатты арттыру
11.	«ИнтерГазОрталық Азия» АҚ	Атырау магистральдық газ құбырлары басқармасы	144 813	25 694	қуатты арттыру
12.	«Кен-Сары» ЖШС	Кен-Сары	20 373	17 065	қуатты арттыру
13.	«Қожан» АҚ	Теңіз, соның ішінде блокогай	33 166	2 986	қуатты арттыру
14.	«Конденсат» АҚ	Конденсат	83 570	56 297	қуатты арттыру
15.	«ҚМК Мұнай» АҚ	Көкжиде, Құмсай, Мортук	29 296	178 994	қуатты арттыру
16.	«Бейнеу-Шымкент» Газ Құбыры ЖШС	«Бейнеу-Бозой-Шымкент» магистральдық газ құбыры	8 162	289 480	қуатты арттыру
17.		№ 1 Бозой компрессорлық станциясы	92 396	87 382	қуатты арттыру
Барлығы:				**1 559 993**	

Мұнай-газ өнеркәсібінде барлығы **1 559 993 қосымша квота** берілді (*41-кесте*). 17 қондырғы ішінен ең көп квотаны «ПетроҚазақстан Ойл Продактс» алды (521 553), ал ең аз қосымша квоталарды Морское алды, оның ішінде Огайское блогы, «Қожан» АҚ (2 986) **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша).**

Сондай-ақ, квотаның профициті/тапшылығы кезінде квоталау субъектісі көміртек квоталарын тауар биржасы арқылы немесе көміртек бірліктерінің сауда ережелерінде белгіленген тәртіппен тікелей мәміле жасау арқылы сата/сатып ала алады[8].

[8]https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2100023719

Көміртек квоталарын сату және сатып алу туралы мәліметтер төменде 42-кестеде келтірілген **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша).**

42 - кесте. Көміртек квоталарын сатып алу және сату жөніндегі қондырғылар операторларының тізбесі

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Сату	Сатып алу	Сатып алу-сату бағасы
1	«Қаражанбасмұнай» АҚ	Қаражанбасмұнай	216 159		510
	«Ембімұнайгаз» АҚ	«Доссормұнайгаз» Мұнай-Газ Өндіру Басқармасы		12 632	
		«Жылыоймұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы		71 586	
	«Өзенмұнайгаз» АҚ	Өзенмұнайгаз		109 354	499
	«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ	Маңғыстаумұнайгаз		22 587	397
2	«Эр Ликид Мұнайхазы» ЖШС	Сутегі өндірісі қондырғысы	26 610		398
	«Батыс Пауэр» ЖШС	ГТЭС-200 ОРАЛ. Бірінші іске қосу кешені		26 610	
3	«BuzachiOperating Ltd» (Бузачи Оперейтинг Лтд) компаниясының филиалы	Buzachi Operating (Бузачи Оперейтинг)	51 578		400
	«Қуатамлон мұнай» бірлескен кәсіпорны ЖШС	Куатамлонмунай		37 714	
	«СНПС-Ай Дан Мұнай» АҚ	СНПС -Ай Дан Мунай		12 407	
	«Каспий Құбыр Консорциумы – К» АҚ	Каспий Құбыр Консорциумы - К		1 457	
4	«CASPI BITUM» бірлескен кәсіпорын ЖШС	Ақтау битум өндіретін мұнай өңдеу зауыты	2 823		510
	АО «КазТрансОйл»	А. Құлтұмиев атындағы мұнай айдау станциясы Құлсары мұнай құбыры басқармасы		2 823	

5	«Қазгермұнай «бірлескен кәсіпорны» ЖШС	Ақшабұлақ	70 000		397
	«Интергаз Орталық Азия» АҚ	«Атырау» магистральдық газ құбырлары басқармасы		70 000	
Барлығы			**367 170**	**367 170**	
Барлығы (мұнай-газ өнеркәсібі)			**367 170**	**340 560**	

«Доссормұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы 12 632 көміртекті бірлік көлемінде сатып алды, ал «Жылыоймұнайгаз» мұнай-газ өндіру басқармасы Қаражанбасмұнайдан 71 586 бірлік квота көлемінде сатып алды. Сатып алу-сату бағасы 510 теңгені құрады. «Өзенмұнайгаз» АҚ 109 354 квота бірлігін «Қаражанбасмұнай» АҚ-дан сатып алды. Сатып алу-сату бағасы 499 теңгені құрады. Сондай-ақ Маңғыстаумұнайгаз 22 587 квота көлемінде сатып алды. Қаражанбасмұнай АҚ барлығы 216 159 көміртек бірлігін сатты. «Эр Ликид Мұнай Тех Газы» ЖШС сутегі өндірісі қондырғысы «Батыс Пауэр» ЖШС электр энергетикалық қондырғысына 26 610 көміртекті квота көлемінде сатты. Бузачи Оперейтинг жалпы саны 51 578 көміртек квотасын сатты, оның ішінде Куатамлонмұнай қондырғысы 37 714 квота және СНПС – Ай Дан Мунай қондырғысы 12 407 квота, Каспий Құбыр Консорциумы 1 457 квота сатып алды. Ақтау мұнай өңдеу зауыты А. Құлтұмиев атындағы мұнай айдау станциясына 2 823 квота сатты. «Қазгермұнай «бірлескен кәсіпорны» ЖШС «Интергаз Орталық Азия» АҚ-ға 70 мың көміртек квотасын сатты.

Мұнай-газ өнеркәсібінде 9 қондырғы 2022 жылғы есепті жылдағы көміртегі квоталарын өтемеді (**2023 ж. 30 қазан деректері бойынша**) (43-кесте).

43 - кесте. Мұнай-газ өнеркәсібіндегі өтелмеген квоталары бар қондырғылардың тізімі

№	Қондырғының атауы	Қондырғы операторының атауы	Өтелмеген квоталар	Барлығы
1	«Кеңқияқнефть» мұнай-газ өндіру басқармасы	«СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ	- 48 706	**- 88 897**
2	«Ақтөбеэнергонефть» басқармасы (газтурбиналық электр станциясы - 45)		- 40 191	
3	Маңғыстаумұнайгаз	«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ	- 3 283	**- 3 283**
4	Кенлык	«САУТС-ОЙЛ» ЖШС	- 19 280	**- 19 280**
5	Конденсат	«Конденсат» АҚ	- 21 645	**- 21 645**

6	«Орал» магистральдық газ құбырлары басқармасы	«Интергаз Орталық Азия» АҚ	- 1 665	**- 3 473**
7	«Шымкент» магистральдық газ құбырлары басқармасы		- 626	
8	«Қызылорда» магистральдық газ құбырлары басқармасы		- 1 182	
9	«Қазақстан – Қытай» магистральдық газ құбыры	«Азиялық газ құбыры» ЖШС	- 4 597	**- 4 597**

7. Химия өнеркәсібі

Химия өнеркәсібі ауыр индустрияның жетекші салаларының бірі болып табылады, халық шаруашылығын химияландырудың ғылыми-техникалық және материалдық базасы болып табылады және өндіргіш күштерді дамытуда, мемлекеттің қорғаныс қабілетін нығайтуда және қоғамның өмірлік қажеттіліктерін қамтамасыз етуде ерекше маңызды рөл атқарады.

Химия өнеркәсібін дамыту үшін республикада бай шикізат базасы бар: фосфориттер, күкірт колчеданы, барит, бром, ас және калий тұздары, натрий сульфаты, мұнай өңдеу және кокс химия қалдықтары, түсті металлургия кәсіпорындарының күкірт газдары.

Республикада 73 кәсіпорын пластмасса, химиялық талшықтар, шиналар, кальций карбиді, каустикалық сода өндірумен айналысады. Қазақстанда бірегей сары фосфор рудасын өңдейтін ірі кәсіпорын жұмыс істейді, өйткені ол Қаратау бассейнінің кен орындары негізінде құрамында фосфоры бар шикізаттың ең бай қорларына ие және әлемдік фосфор қорларының 90 пайызына иелік ететін әлемнің бес елінің қатарына кіреді. Қазақстанның фосфор саласы республиканың химия өнеркәсібі өнімінің 34,1% қамтамасыз етеді (мұнай-химия өнімін есептемегенде) және құрамында фосфор және фосфоры бар өнім өндірісін ұлғайту міндеті республика экономикасы үшін маңызды болып саналады.

Химия өнеркәсібінің ең көп экспортталатын тауарларының қатарына: сары фосфор, хром оксидтері мен хлоридтері, гербицидтер, хром триоксиді, аммоний нитраты, натрий дихроматы, минералды тыңайтқыштар кірді. Жоғары дамыған химия өнеркәсібінсіз минералды тыңайтқыштар мен пестицидтер алатын ауыл шаруашылығын тиісті деңгейде дамыту мүмкін емес.

Республикада қазба химиялық шикізатты өндірумен байланысты тау-кен-химия өнеркәсібі және негізгі химия өте дамыған.

Ел аумағында барлығы 493 кен орны бар, онда минералды шикізаттың 1200-ден астам түрі өндіріледі.[9]

Қазақстанда химия өнеркәсібі бойынша БҰЖ сәйкес бөлінген квоталар саны 2022 жылға арналған 7 қондырғы үшін 1 715 105 бірлікті құрайды (*44-кесте*).

[9] https://www.gov.kz/memleket/entities/comprom/activities/1178?lang=ru

44 - кесте. 2022 ж. химия өнеркәсібіндегі қондырғыларға бөлінген көміртек квоталарының көлемі

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі
1	Минералды тыңайтқыштар зауыты	«ҚазАзот» АҚ	332 446
2	Шағырлы-Шомысты		48 597
3	Газ поршенді электр станциясы		171 274
4	ЖаңаЖамбыл фосфор зауыты	«Қазфосфат» ЖШС	772491
5	Минералды тыңайтқыштар		122 993
6	Спирт зауыты	«Кентавр» ЖШС	23 834
7	Ақтөбе хром қосылыстары зауыты	«Ақтөбе хром қосылыстары зауыты» АҚ	243 470
Барлығы:			**1 715 105**

Бөлінген көміртек квоталарының ең көп саны «Қазфосфат» ЖШС Жаңажамбыл фосфор зауытында байқалады (772 491). Ал «Кентавр» ЖШС спирт өндіру зауытында бөлінген квоталардың ең аз саны байқалады (23 834) (*23-сурет*).

23 - сурет. Химия өнеркәсібі бойынша 2022 жылға арналған квоталарды бөлудің салыстырмалы кестесі, тонна CO_2

Төменде 45-кестеде көміртек квотасының жалпы көлемі **(1 715 105 тонна)** және химия өнеркәсібі қондырғыларының нақты **шығарындылары (1 573 950 тонна)** және олардың арасындағы айырмашылық **(141 155 тонна)** көрсетілген.

45 - кесте. Химия өнеркәсібіне бөлінген квоталары бар қондырғылардың тізбесі және олардың 2022 ж. шығарындылары

№ р/с	Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	2022 жылға арналған көміртек квотасының көлемі	Жалпы көлемі қондырғы бойынша CO_2 шығарындылары (өтеу)	Алынды	Айырмасы
1	Минералды тыңайтқыштар зауыты	«ҚазАзот» АҚ	332 446	358 616	1 957	-26 170
2	Шағырлы-Шомысты		48 597	95 813	9 500	-47 216
3	Газ поршенді электр станциясы		171 274	96 615	37 815	74 658
4	Жаңажамбыл фосфор зауыты	«Қазфосфат» ЖШС	772491	617 100	16 763	155 391
5	Минералды тыңайтқыштар		122 993	135 666	3 133	-12 673
6	Спирт зауыты	«Кентавр» ЖШС	23 834	38 545		-14 711
7	Ақтөбе хром қосылыстары зауыты	«Ақтөбе хром қосылыстары зауыты» АҚ	243 470	231 594	25 806	11 876
Барлығы:			**1 715 105**	**1 573 950**	**94 974**	**141 155**

Жоғарыда келтірілген кестедегі 2022 жылғы деректер химия өнеркәсібі қондырғыларының CO_2 шығарындыларының жалпы көлемі олар үшін бөлінген көміртек квоталарының жалпы көлемінен аз екенін көрсетеді (*24-сурет*).

Химия өнеркәсібі бойынша CO_2 шығарындыларының жалпы көлемі **1 573 950** тоннаны құрайды. «Қазфосфат» ЖШС Жаңажамбыл фосфор зауыты ең көп мөлшерде CO_2 – 617 100 тонна тастады. Ал көмірқышқыл газы шығарындыларының ең аз мөлшері «Кентавр» ЖШС спирт өндіру зауытында (38 545 тонна) байқалады.

24 - сурет. Химия өнеркәсібіндегі көміртек бірліктерін өтеу

Химия өнеркәсібіндегі 2022 жылдың қорытындысы бойынша квоталарды алу жөніндегі қондырғылар операторларының тізбесі төменде 46-кестеде келтірілген. Бұл талдауда көміртек квоталарының Ұлттық жоспары шеңберінде квоталанатын 6 қондырғы ұсынылды. Химия өнеркәсібіндегі қондырғылар операторларының тізімі бойынша жүргізілген есептеулер бойынша **94 974 тонна квота** алынуға жатады.

46 - кесте. Химия өнеркәсібіндегі квоталарды алу 2022 ж.

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	Алынды
1	«ҚазАзот» АҚ	Газ поршенді электр станциясы	37 815
2		Шағырлы-Шомысты	9 500
3		Минералды тыңайтқыштар зауыты	1 957
4	«Қазфосфат»	Жаңажамбыл фосфор зауыты	16 763

5	ЖШС	Минералды тыңайтқыштар	3 133
6	«Ақтөбе хром қосылыстары зауыты» АҚ	Ақтөбе хром қосылыстары зауыты	25 806
Барлығы:			**94 974**

Химия өнеркәсібінде «ҚазАзот» АҚ минералды тыңайтқыштар өндіру зауытынан ең аз тәркіленді (1 957), сондай-ақ сол оператордың газ поршенді электр станциясынан ең көп тәркіленді (37 815) (*25-сурет*).

25 - сурет. Химия өнеркәсібінде квоталарды алу бойынша салыстырмалы кесте

Химия өнеркәсібіндегі CO_2 квота тапшылығының деректері квоталарды алуды ескергенде 47-кестеде келтірілген, онда тапшылықтың жалпы көлемі **129 291 квотаны** құрайды.

47 - кесте. Квоталарды алуды ескергендегі CO_2 квотасы тапшылығы бар химия өнеркәсібіндегі қондырғылар операторларының тізімі

Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы
Шағырлы-Шомысты	«ҚазАзот» АҚ	-56 716
Минералды тыңайтқыштар зауыты	«ҚазАзот» АҚ	-28 127
Минералды тыңайтқыштар	«Қазфосфат» ЖШС	-15 806

Спирт зауыты	«Кентавр» ЖШС	-14 711
Ақтөбе хром қосылыстары зауыты	«Ақтөбе хром қосылыстары зауыты» АҚ	-13 930
Барлығы:		**- 129 291**

2022 жылдың қорытындысы бойынша CO_2 квота тапшылығы бойынша жүргізілген есептеулер бойынша химия өнеркәсібінде тапшылықтың ең аз көлемі «Ақтөбе хром қосылыстары зауыты» АҚ қондырғы операторында (13 930), ал ең үлкен тапшылық – «ҚазАзот» АҚ Шағырлы-Шомысты қондырғысында (56 716) байқалады.

48-кестеде **175 471 квотаға** тең квоталарды алуды ескергенде химия өнеркәсібіндегі CO_2 квоталары профициті бар қондырғылар операторларының тізімі келтірілген.

48 - кесте. CO_2 квотасының профициті бар химия өнеркәсібіндегі қондырғылар операторларының тізбесі

Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	Квоталарды алуды ескергендегі квоталар қалдығы
Газ поршенді электр станциясы	«ҚазАзот» АҚ	36 843
Жаңажамбыл фосфор зауыты	«Қазфосфат» ЖШС	138 628
Барлығы:		**175 471**

CO_2 квоталарының профициті бойынша жүргізілген есептеулерге сәйкес, 2022 жылдың қорытындысы бойынша квоталарды алуды ескергенде квоталардың қалдығы химия өнеркәсібінде «ҚазАзот» АҚ-да (36 843) ең аз, ал «Қазфосфат» ЖШС-да (138 628) квоталарды алуды ескергенде квоталардың ең көп қалдығы болып табылады.

Төменде химия өнеркәсібі қондырғыларының профициті мен квота тапшылығының Салыстырмалы кестесі, сондай-ақ олардың арасындағы айырмашылық келтірілген (*26-сурет*).

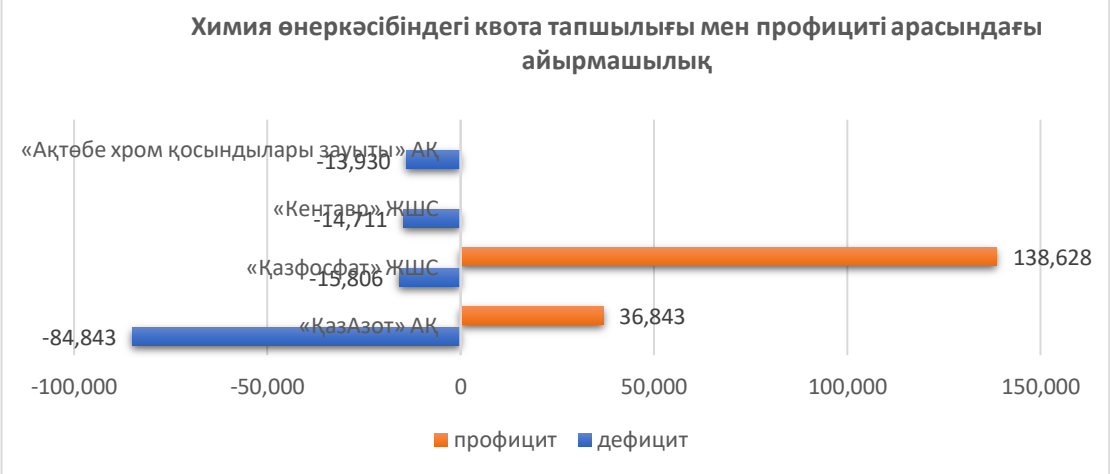

26 - сурет. Профицит пен тапшылық бойынша салыстырмалы кесте

Химия өнеркәсібіндегі кейбір қондырғылар арасында қайта бөлу жүзеге асырылды.

«Қазфосфат» ЖШС қондырғы операторы өзінің квота қондырғылары арасында қайта бөлді, Жаңажамбыл фосфор зауытынан **138 000 квотаны** «Минералды тыңайтқыштар» қондырғысына ауыстырды (*49-кесте*) **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**.

49 - кесте. Химия өнеркәсібіндегі көміртек квоталарын қайта бөлу

Қондырғының атауы	Кәсіпорынның атауы	Квоталарды қайта бөлу
Жаңажамбыл фосфор зауыты	«Қазфосфат» ЖШС	-138 000
Минералды тыңайтқыштар		138 000
Барлығы:		**138 000**

Химия өнеркәсібіне қуаттылықтың артуына байланысты барлығы **27 132 қосымша квота** берілді (*50-кесте*). 2 қондырғының ішінен «Кентавр» ЖШС спирт өндіру зауытына (14 711) ең көп берілді, ал Ақтөбе хром қосылыстары зауыты (12 421) **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)** ең аз қосымша квота алды.

50 - кесте. 2022 жылға қосымша квоталар көлемі берілген қондырғылар операторларының тізбесі

№	Кәсіпорынның атауы	Қондырғының атауы	БҰЖ бойынша 2022 жылға арналған көміртек квоталарының көлемі	Берілген қосымша квоталар көлемі	Санат
1.	«Кентавр» ЖШС	Спирт зауыты	23 834	14 711	қуатты арттыру
2.	«Ақтөбе хром қосылыстары зауыты» АҚ	Ақтөбе хром қосылыстары зауыты	243 470	12 421	қуатты арттыру
Барлығы:				**27 132**	

Химия өнеркәсібінде 3 қондырғы 2022 жылғы есепті жылдағы көміртегі квоталарын өтемеді (**2023 ж. 30 қазан деректері бойынша**) (51-кесте).

51 - кесте. Химия өнеркәсібіндегі өтелмеген квоталары бар қондырғылардың тізімі

№	Қондырғының атауы	Орнату операторының атауы	Өтелмеген квоталар	Барлығы
1	Минералды тыңайтқыштар зауыты	«ҚазАзот» АҚ	- 28 127	**- 84 843**
2	Шағырлы-Шомысты		- 56 716	
3	Ақтөбе хром қосылыстары зауыты	«Ақтөбе хром қосылыстары зауыты» АҚ	- 1 509	**- 1 509**

8. Экономиканың барлық реттелетін секторы бойынша қорытынды баланс

2022-2025 жылдарға арналған БҰЖ -ға енгізілген барлық қондырғылар бойынша 2022 жылғы нақты шығарындылар көлемі **152 866 635** тоннаны құрайды. Квоталарды алуды, қайта бөлуді, қосымша квоталарды, сатып алуды/сатуды ескергенде, экономиканың барлық реттелетін секторы бойынша квоталардың жиынтық көлемі **163 706 594,42** бірлікті құрайды. Квоталардың көпшілігі электрэнергетикалық өнеркәсіпте (96 341 019,57), химия өнеркәсібінде көміртек квоталарының ең аз саны (1 647 262,98) байқалады (*52-кесте*) **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**.

52 - кесте. 2022 жылғы экономиканың барлық реттелетін секторлары бойынша квоталардың қорытынды балансы

Экономиканың реттелетін секторы	Қайта бөлуді, квота алуды, қосымша квоталарды, сатып алуды/сатуды ескергендегі жалпы квота	2022 жылғы шығарындылар	Қорытынды айырмасы
Электрэнергетикалық өнеркәсіп	96 341 019,57	94 999 190	1 341 829,57
Мұнай-газ өнеркәсібі	23 156 755,66	19 546 930	3 609 825,66
Тау-кен қазу өнеркәсібі	7 179 096,43	3 185 394	3 993 702,43
Металлургия өнеркәсібі	26 983 679,29	26 018 847	964 832,29
Химия өнеркәсібі	1 647 262,98	1 573 950	73 312,98
Өңдеуші өнеркәсіп	8 398 780,49	7 542 324	856 456,49
Барлығы	**163 706 594,42**	**152 866 635**	**10 839 959,42**

Барлық өнеркәсіптер бойынша профициттің қорытынды саны **13 456 654,18**, ал тапшылық саны **-2 616 694,76**. Қорытынды айырмасы **10 839 959,42** бірлікті құрайды. Осылайша, ҚР ШСЖ сауда кезеңінің 2022 есепті жылының қорытындылары жүйенің профициттік балансын көрсетеді (*53-кесте*) **(2023 ж. 30 қазан деректері бойынша)**.

53 - кесте. 2022 жылғы экономиканың барлық реттелетін секторлары бойынша профицит пен тапшылық

Экономиканың реттелетін секторы	Профицит	Тапшылық	Қорытынды айырмасы
Электрэнергетикалық өнеркәсіп	3 540 179,59	-2 198 350,01	1 341 829,57
Мұнай-газ өнеркәсібі	3 751 001,91	-141 176,26	3 609 825,66
Тау-кен қазу өнеркәсібі	4 119 652,22	-125 949,78	3 993 702,43
Металлургия өнеркәсібі	964 832,29	0,00	964 832,29
Химия өнеркәсібі	159 665,36	-86 352,38	73 312,98
Өңдеуші өнеркәсіп	921 322,81	-64 866,33	856 456,49
Барлығы	**13 456 654,18**	**-2 616 694,76**	**10 839 959,42**